Leto XXV., št. 7

Poštnina plačana v gotovini
Postgebühr bar bezahlt

Ljubljana, četrtek 11. januarja 1945

Preis — Cena 2.— L

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstvo: UPI S. A. MILANO

Računi: za ljubljansko pokrajino pri poštno-čekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. No 11-5118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Mesečna naročnina 32 lir.

Uredništvo:
Ljubljana — Puccinijeva ulica št. 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo

Maginotlinie bei Hatten aufgerissen

Am Oberrhein mehrere feindliche Kampfgruppen eingeschlossen — Vergebliche USA-Angriffe in den nördlichen Ardennen — Seit dem 1. Jänner 350 Feindpanzer an der Westfront vernichtet oder erbeutet — Bolschewistischer Gegenangriff nördlich Stuhlweissenburg zurückgeschlagen — Von 120 angreifenden Sowjetpanzern 73 vernichtet — Erbitterte Kämpfe in Budapest

Aus dem Führerhauptquartier, 10. Jan. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Die Abwehrschlacht in den nördlichen Ardennen nimmt ihren Fortgang. Auch gestern versuchten die Amerikaner wieder durch starke Angriffe gegen unsere Nord- und Südflanke den Durchbruch auf Houffalize zu erzwingen. In erbitterten auf beiden Seiten verlustreichen Wald- und Ortskämpfen in schwierigem und vereistem Gelände wiesen unsere Truppen die Angreifer ab und gingen an vielen Stellen selbst zu Gegenangriffen über. Jeder größere Bodengewinn wurde dem Gegner verwehrt. An 500 Gefangene fielen hier und bei örtlichen Gefechten in Lothringen in unsere Hand.

Panzergrenadiere und Panzer haben die Maginotlinie bei Hatten südöstlich Weissenburg im Elsass aufgerissen und über 300 Amerikaner aus den genommenen Befestigungen herausgeholt. Bei dem wiederholten Versuch, unseren Brückenkopf nördlich Strassburg einzudrücken, verlor der Gegner 14 Panzer. Am Oberhein südlich Erstein sind mehrere feindliche Kampfgruppen von ihren rückwärtigen Verbindungen abgeschnitten und eingeschlossen.

Seit dem 1. Januar wurden an der Westfront über 350 feindliche Panzer vernichtet oder erbeutet.

In Mittelitalien führten die Briten nur vergebliche Vorstösse nördlich Faenza. Durch eigene Strosstrupps erlitten sie hohe Verluste.

In Ungarn schlugen deutsche Verbände nördlich Stuhlweissenburg den Gegenangriff eines bolschewistischen schnellen Korps zurück und vernichteten im Verlauf einer Panzerschlacht 73 von 120 angreifenden Panzern. Das am Vortage gewonnene Gelände blieb fest in unserer Hand. Weitere feindliche Gegenangriffe scheiterten am Nord-Ostrand der Vertes-Gebirges. Eigene Angriffe brachten an den Westausläufern dieses Gebirges und südlich der Donau Erfolge. In Budapest wird vor allem beiderseits des Ostbahnhofs erbittert gekämpft.

Versuche der Sowjets, ihren Einbruchsraum nördlich der Donau auszuweiten, wurden vereitelt. Der Feind verlor dabei 22 Panzer.

Von der übrigen Ostfront werden keine Kämpfe von Bedeutung gemeldet.

Die feindliche Luftwaffe beschränkte sich gestern auf vereinzelte Einflüge auf Südwestdeutschland.

Das Feuer unserer Vergeltungswaffen auf London wird fortgesetzt.

Maginotova črta pri Hattenu raztrgana

Ob zgornjem Renu obkoljenih več sovražnikovih bojnih skupin — Brezuspešni ameriški napadi v severnih Ardenih — Od 1. januarja uničenih ali zaplenjenih na zapadnem bojišču 350 oklopnikov — Boljševiški protinapad severno od Szekesfehervarja odbit — 73 izmed 120 sovjetskih oklopnikov uničenih — Ogorčeni boji v Budimpešti

Führerjev glavni stan, 10. jan. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil javlja:

Obrambna bitka v severnih Ardenih se nadaljuje. Američani so tudi včeraj poskušali, da bi znova z močnimi napadi na naše severno in južno krilo izsilili prodor proti Houffalizu. V ogorčenih, za obe strani z izgubami zvezanih gozdnih in krajevnih bojih na težavnem ter zaledenelem ozemlju so odbile naše čete napadalce ter prešle na več mestih same v protinapad. Nasprotniku so preprečile vsako večje napredovanje. 500 ujetnikov je padlo tu in v krajevnih bojih v Loreni v naše roke.

Oklopniški grenadirji in oklopniki so raztrgali Maginotovo črto pri Hattenu jugovzhodno od Weissenburga v Alzaciji ter privedli iz zavzetih utrdb nad 300 Američanov. Pri ponovnem poizkusu, da bi vtisnili naše predmostje severno od Strassbourga, je izgubil nasprotnik 14 oklopnikov. Ob zgornjem Renu južno od Erstena smo odrezali več sovražnikovim bojnim skupinam zveze z zaledjem ter jih obkolili.

Od 1. januarja dalje smo uničili ali zaplenili na zapadnem bojišču nad 350 sovražnih oklopnikov.

V srednji Italiji so napravili Britanci le brezuspešne sunke severno od Faenze. Zaradi akcij nemških naskakovalnih čet so imeli visoke izgube.

Na Madžarskem so odbili nemški oddelki severno od Szekesfehervarja protinapad nekega boljševiškega brzega zbora ter uničili med oklopniško bitko 73 izmed 120 napadajočih oklopnikov. Prejšnjega dne pridobljeno ozemlje je ostalo trdno v naših rokah. Nadaljnji sovražnikovi protinapadi so se izjavlovili ob severnovzhodnem robu gorovja Vertes. S svojimi napadi so dosegli uspehe ob zapadnih robovih tega gorovja in južno od Donave. V Budimpešti se razvijajo zlasti ob obeh straneh vzhodnega kolodvora ogorčeni boji.

Poizkuse boljševikov, da bi razširili svoj vdor severno od Donave, smo preprečili. Sovražnik je izgubil pri tem 22 oklopnikov.

Z ostalega vzhodnega bojišča ne poročajo o nikakih pomembnejših bojih.

Sovražnikovo letalstvo se je omejilo včeraj na posamezne polete nad jugozapadno Nemčijo.

Ogenj našega povračilnega orožja na London traja dalje.

Boji na Madžarskem

Berlin, 10. jan. Mednarodni poročevalski urad javlja z madžarskega bojišča:

V veliki bitki med Szekesfehervarjem in kolenom Donave so se boljševiki včeraj trudili, da bi zopet dobili iniciativo v svoje roke. Proti nemškemu desnemu napadalnemu krilu, ki je prodrlo v bližino Szekesfehervarja, je bil vržen glavni del pravkar prispelega mehaniziranega zbora. V menjajočih se oklopniških bojih so se morale nemške sile najprej umakniti iz daleč naprej potisnjenega bojiščnega loka. že je kazalo, da je prejšnjega dne zavzeto ozemlje izgubljeno, ko so Nemci pozno popoldne z nenadnim udarcem v bok zlomili hrbtenico že močno zdesetkanih sovjetskih oddelkov. Od 90 sovjetskih oklopniških voz je lahko ušlo preko zasnežene ravani samo deset. Neka boljševiška strelska divizija, ki je napadala za oklopniki, je prišla dvakrat v ogenj nemškega topništva in metalcev megle ter je bila skoraj popolnoma uničena. Zvečer so nemške čete zopet prodrle dalje.

Medtem ko je zasedla nemška in madžarska pehota vzhodno od Mora gozdnate višine pogorja Vertes, ki doslej ni bilo v središču bojev, so se izjalovili silni boljševiški protinapadi ob železniški postaji Bicske v ognju nemškega topništva. Tretje težišče bitke je bilo južnozapadno od Esztergoma, kjer so močne nemške sile na cesti proti Szeintendru ponovno predrle boljševiške črte ter istočasno očistile na južnem obrežju Donave gozdno ozemlje pred kolenom Donave razpršenih sovražnikovih ostankov. Samo na tem področju je bilo ujetih preko 1000 sovjetskih vojakov.

Čeprav so nadaljevali boljševiki severno od Donave svojo razbremenilno ofenzivo zopet z močnimi pehotnimi in oklopniškimi silami, je njihova napadalna moč po izpadu celega oklopniškega zbora občutno popustila. Vzhodno od Komorna niso mogli priti preko ozemlja brez gospodarja. Južnovzhodno od Ersekujvarja so se morale motorizirane sovjetske čete zaradi pomanjkanja pogonskih sredstev ustaviti ter uničiti svoja vozila. Nemške čete so s čelnim napadom predrle sovjetske postojanke, zaplenile 9 bojnih voz ter 35 vozil, povsem nepokvarjenih, ter so bile umikajočemu sovražniku trdno za petami. Krajevni vdor na zapadno obrežje Drave so s protinapadom odstranile.

Boji v Budimpešti

Berlin, 10. jan. Mednarodni poročevalski urad javlja o bojih iz Budimpešte:

Po pravkar dospelih radijskih vesteh so branilci kljub sovjetskemu obstreljevanju v popolnem redu in brez večjih človeških in materialnih izgub opustili jugovzhodni zunanji okraj Kispest, ki spada med mestne predele, za katere so se bili ogorčeni boji. Madžarska pehota, možje vojne SS in oklopniški grenadirji so se tako dolgo držali na svojih razbitih oporiščih, dokler se ni preselilo civilno prebivalstvo v kleti ostalih mestnih predelov. Razdejane ulice, v katere so prišli boljševiki, podajajo grozno sliko razdejanja. Tisoči mrtvih boljševikov leže med očrnelimi zidovi in pod ogromnimi razvalinami. Nihče ne misli na to, da bi jih pokopal.

Ob zapadnem robu Kispesta, torej še daleč od notranjega mesta, so zasedle nemške in madžarske čete medtem pripravljeni drugi obrambni pas. V strahu zaradi velikih izgub, nastalih zaradi nemških min, jim boljševiki le oklevaje slede. Na enem samem mestu so poskušali udariti za njimi, toda rušeča se poslopja so jih pod seboj pokopala. Tri oklopnike, ki so se kljub vsemu prebili, so nemški napadalni topovi zažgali. Na donavskem otoku južno od mesta so napravile honvedske čete ob južnem robu csepelskega tovarniškega področja več sunkov na nož in pognale sovjetske napadalne čete nazaj. Oblegovalci so ponoči poskusili priti s čolni na zapadni breg Donave ter napasti branilce Csepela od zadaj, toda poskus se je izjalovil v ognju nemških strojnic in protitankovskega topništva.

Na vzhodu Budimpešte so imele rumunske čete, katere so pognali sovjetski častniki v boj z naperjenimi samokresi, znova visoke izgube. Vzdolž železnice, ki vodi v Gödölle, so prodrli nemški oklopniki presenetljivo naprej ter uničili več oporišč boljševiških plačancev. Tudi na severovzhodu so se vsi sovjetski prebijalni poskusi znova izjalovili.

Požare v notranjem mestu, nastale spričo sovjetskega bombardiranja, so že pogasili ali pa spravili pod nadzorstvo. Za to imata mnogo zaslug totalno sodelovanje civilnega prebivalstva in zlasti moške mladine.

V nasprotju z drugačnimi poročili iz angleškega vira je ostalo dejansko mestno središče še popolnoma zaščiteno pred boji na zemlji. Domnevni spopadi okrog parlamenta, ki je sicer res močno trpel zaradi topniškega obstreljevanja in bombardiranja, so plod domišljije.

Boji v Italiji

Berlin, 10. jan. Kljub zboljšanju vremena tudi 9. januarja ni bilo na italijanskem bojišču večjih bojev. Južno od Bologne ter severno od Faenze so izvedle nemške napadalne skupine močnejše uspešne podvige, pri čemer so prizadejali Nemci nasprotniku visoke izgube ter ujeli večje število ljudi. Na jadranskem odseku so se nadaljevale priprave za napad 8. britanske armade.

Boji na zapadnem bojišču

Berlin, 10. jan. Mednarodni poročevalski urad javlja o položaju na zapadu:

Ogromna materialna in obrabna bitka, v katero so se razvili boji v Ardenih po razbitju ameriške 1. armade s pritegnitvijo kar 34 angloameriških oklopniških in pehotnih divizij, se nadaljuje. Ob severnem boku so pričeli Američani spričo težkih izgub predvčerajšnjim svoje napade šele okrog poldneva. Njih težišče je bilo znova med Salmom in mestecem Marche, kjer je hotela doseči ameriška 1. armada odločilen prodor. Prišlo je do izredno ogorčenih bojev, v katerih sta imeli obe strani izgube. Nemci niso mogli preprečiti nekaj vdorov, vendar je uspelo njihovim četam, da so preprečile nameravani probojni poskus.

Na zapadnem boku nemškega vdornega področja so očistile nemške čete z gozdnatega ozemlja južno in jugozapadno od St. Huberta posamezna sovražnikova odporna gnezda. V teh akcijah so znova osvobodile Bunnerue. Nabrale so 100 ujetnikov, med njimi 10 častnikov. S tem je kraj že v tretje menjal gospodarja.

Na južnem boku so Nemci s protinapadom obkolili prejšnjega dne izgubljeni Flamierge. Za kraj sam se bijejo trenutno hudi boji. Vzhodno odtod so iztrgali sovražniku neki nadaljnji kraj ter pognali Američane z občutnimi izgubami daleč proti jugu. Nadaljnje napadalne postojanke v okolici Harlingena je nemški topniški ogenj tako razbil, da tam zbrane čete niso več napadale. Okrog Bastogna je prišlo le do krajevnih bojev, v katerih so uspešno potekale nemške akcije za zboljšanje glavne bojne črte. V teh bojih so uničili Nemci 13 oklopnikov, zaplenili 3 nadaljnje ter ujeli nad 100 ljudi.

Na bojišču ob Saari so izvedli Američani na zapadni črti bojnega področja južno od Bitscha na več mestih močne oklopniške napade, a je Nemcem v glavnem uspelo zavrniti jih z visokimi izgubami za napadalce. V spodnjih Vogezih je uspelo Američanom v noči na 8. januar vdreti med Wildengutom in Reippertsweilerjem v nemške črte. Polastili so se več višin. Nemški planinski lovci so napravili protinapade, s katerimi so ponovno zavzeli izgubljene višine ter vzpostavili dosedanjo bojno črto. Od očitno presenečenih Američanov je bilo 53 ljudi ujetih.

V severnovzhodnem kotu Alzacije so se nadaljevale ogorčene borbe za bunkerje v Maginotovi črti pozno v noč. Napadalne boje nemških čet znatno otežujejo obširne minske zapore. Kljub temu pa je uspelo neki nemški oklopni skupini, da je odstranila velik del ovir ter se približala prvim bunkerjem Maginotove črte.

Severno od Strassbourga, kamor so spravili Američani večja ojačenja, med njimi zlasti topništvo, nasprotniki sedaj stalno silovito napadajo na posameznih odsekih nemškega predmostja. Oklopniški sunek ameriške brigade iz Rohweilerja proti jugovzhodu je obtičal v zapornem ognju nemškega topništva, ki je uničilo ali ustavilo skoraj 40 »Shermanov«. Ostanek se je nato naglo umaknil. Nadaljnja ojačenja, ki jih dovažajo Američani, pa kažejo, da hočejo na vsak način vtisniti nemško predmostje.

Nemške napadalne akcije med Renom in Illom so včeraj kljub ojačenemu odporu francoskih najemniških čet dobro napredovale, zlasti v smeri proti severu. Vendar ni podalo vrhovno poveljništvo o sedanjem stanju operacij nikakih točnejših krajevnih označb.

Zimska bitka v Alzaciji in Loreni

Maginotovo črto razbijajo kos za kosom — Med Illom in Renom nadaljnji kraji osvobojeni — Popoln obrambni uspeh pri Bastognu

Berlin, 10. jan. Včeraj so nemške čete na zapadnem bojišču dalje napredovale med Weissenburško visoko ravnico in gozdom pri Hagenau ter med Schlettstadtom ter Egsteinom. V Ardenih ter ob zapadnem in jugovzhodnem delu vdornega področja pri Bitschu so bili ponovno trdi obrambni boji.

Bitka pri Bastognu je pomenila doslej popoln obrambni uspeh nemškega orožja. Spričo težkih izgub v poslednjih tednih je bil nasprotnik prisiljen premestiti svoje oddelke ter se v svrho zavarovanja zakopati v močno zamrznjeno zemljo. Nemške čete pa so kljub temu predvsem z zapada in vzhoda pritiskale proti važnemu cestnemu križišču. Zapadno od Bastogne, kjer so že prejšnje dni zasedle več krajev in višin, za katere so se bili ogorčeni boji, so vrgle nasprotnika iz dveh nadaljnjih vasi in severno od mesta so odbile sovražnikove protisunke. Vzhodno od Bastogna se je lahko sovražnik le z novimi visokimi izgubami obdržal na postojankah, na katere je bil prejšnje dni potisnjen nazaj. Medtem ko so se nadaljevali nemški napadi pri Bastognu, so divjali med Marchom in Stavelotom v velikem mrazu in v ledenih snežnih metežih ogorčeni obrambni boji za posamezne vasi, višine in dele cest. Težišča so bila tu v torek vzhodni del visoke planote Les Tailles ter vzhodno obrežje Ourthe. Tu gre za cesto Vielsalm-Laroche, ki jo je prekoračil sovražnik na njenem severnovzhodnem delu ter jo skuša sedaj doseči na njenem zapadnem odseku. Po neprestanih težkih sunkih so vdrli Američani jugozapadno od Vielsalma v nemške obrambne čete ter so prvotno poglobili in razširili vdorno mesto. Po nemških protisunkov pa so se njihovi napadi po napredovanju približno 3 km zopet ustavili. Tudi severno in severovzhodno od Larocha se je nasprotnik po pričetnem izgub polnem napredovanju zopet ustavil.

V najožji operativni zvezi z boji v Belgiji je zimska bitka v Alzaciji in Loreni. Glavni del 7. severnoameriške armade brani tu z veliko žilavostjo dele Maginotove črte, ki jo rušijo nemške čete kos za kosom. Medtem ko so se izjalovili sovražnikovi protisunki ob zapadni in južni strani nemškega vdornega področja pri Bitschu so potisnili nemški oddelki, ki so napadali vzhodno odtod pri Schwarztalu, sovražnika nazaj proti jugu. Ob zagrizeno branjeni bunkerski črti na vzhodnem delu spodnjih Vogezov ter ob severnem robu gozda pri Hagenau so se stopnjevali boji do dramatične silovitosti. Na tem področju so divjali silni snežni viharji. Z apnom pobeljene oklopnike je spoznati le, ko se zabliska ogenj iz njihovih topov. Tudi pionirje, ki prodirajo skozi visoki sneg ter kljub težkemu ognju granat čistijo minska polja, je v njihovih varovalnih oblekah komaj opaziti. Nemški 8.8 cm topovi pa razstreljujejo bunker za bunkerjem. Sovražnik ima zelo težke izgube. Ujetniki pripadajo večinoma 42. severnoameriški pehotni diviziji, ki je prispela šele decembra v Marseille ter so jo morali takoj poslati v zimsko bitko. Kljub temu, da ima sovražnik v utrdbah Maginotove črte trdno oporo ter strelja njegovo topništvo po točnih načrtih, so vdrle nemške čete globoko med bunkerske postojanke ter prodirajo dalje. Proti nemškemu predmostju severno od Strassburga je izvedel neki sovražni polk s podporo 30 do 40 oklopnikov razbremenilni napad. Boji za neko vdorno točko se do večera še niso končali. Južno od Strassburga so nadaljevale nemške čete med Schlettstadtom in Egsteinom čiščenje doslej prekoračenega ozemlja ter so razbile odpor za nemškimi črtami preostalih sovražnikovih oporišč. Nemške čete so odvzele sovražniku več krajev, tako jugovzhodno od Weissenburga in tudi med Illom in Renom.

Jugoslavija naslednja stopnja na poti angleškega odrekanja

Berlin, 10. jan. »Stopnje britanskega odrekanja« imenuje »Berliner Morgenpost« dogodke, ki se odigravajo trenutno v Grčiji ter spor, ki nastaja v jugoslovanskem vprašanju med kraljem Petrom in Titom. List pravi, da ni moglo že ponesrečeno Churchillovo potovanje v Atene odpraviti skrbi britanskega ministrskega predsednika spričo padajočega ugleda angleškega imperija. Najnovejši razvoj jugoslovanskega problema pa bo gotovo še bolj povečal Churchillove balkanske skrbi. Kajti nedvomno se tu pripravlja nova stopnja na poti angleškega odrekanja. List napoveduje kralju Petru, da bo moral spričo moskovskih povelj prav tako kapitulirati, kakor je to londonska navada, ker ga bo sicer London tudi uradno potisnil v kot. Enako meni »Völkischer Beobachter«, da bo »Jugoslavija naslednja postaja na ponosni in žrtev polni britanski poti odrekanja«. Tudi v tem vprašanju zastopajo v Londonu sicer neprikrito moskovsko-Titovo stališče. »12-Uhr Blatt« izjavlja, da predstavljajo poslednji londonski vpliv na Balkanu zgolj krči umirajočega, katerega je prelisičila sila, ki stoji v ozadju kot navidezno neudeleženi gledalec, a ima dejansko vse niti v rokah.

Ženeva, 10. jan. Kakor poroča »United Press« o razgovrih med Churchillom, Edenom in iz Moskve došlim ministrskim predsednikom Šubašičem, je poslal kralj Peter Churchillu in Rooseveltu spomenico, v kateri protestira, da bi dobila v novi Jugoslaviji zgolj komunistična stranka edini zakoniti značaj ter da bi se ustvaril volilni stroj, ki ga hoče osnovati tako zvani protifašistični odbor, izključno iz komunistov. »United Press« meni, da bodo predložili to spomenico kralja Petra verjetno tudi »svetu treh velikih«, o čigar skorajšnjem sestanku toliko govore. Kakšen uspeh je imel razgovor angleških ministrov s Šubašičem, ni znano. Značilno pa je, da izražajo angleški listi hudo bojazen spričo razvoja v Beogradu. »Daily Mail« meni, da bo izzvalo stališče kralja Petra krizo v domovini, kar je tem bolj obžalovanja vredno, ker želi Anglija, da bi kralj potrdil sporazum Tita s Šubašičem. »Daily Ekspress« meni obratno, da Tita tudi ravnanje kralja ne bo odvrnilo z njegove poti. Ako bi moral Šubašič zaradi kraljevega stališča pasti, ne bo priznal Tito nikakega njegovega naslednika ter bo samovoljno postopal v regentskem vprašanju.

Bern, 10. jan. O pogodbi med Titom in Šubašičem izjavlja londonski dopisnik lista »Die Tat«: Komunisti v Beogradu danes še ne zahtevajo oblasti zase izključno. Pripravljeni so celo sodelovati z možmi bivše desnice, a le pod pogojem, da sprejmejo slednji komunistične predloge za preureditev države. To pa pomeni praktično, da bi morali desničarji opustiti svoje politične nazore. »Die Tat« pravi, da je to isti recept, kakor so ga uporabljali pri začasni vladi v Lublinu in po katerem se ravnajo v vsej Evropi in ki naj zagotovi komunistični stranki monopol pri ustvarjanju ljudske volje.

Titove muslimanske vrste v razsulu

Zagreb, 10. januarja. Kakor javlja list »Deutsche Zeitung in Kroatien«, je razvidno iz neke zaplenjene tajne listine tako zvanega zbora Titovih komunistov, da so se pokazali pri Titovih muslimanskih edinicah znaki razpada. Kot vzroki razpada so navedeni številni napadi ostalih Titovih tolp na žene in lastnino muslimanskega prebivastva ter preziranje muslimanskih verskih obredov.

Morala ameriške vojske v krizi

Ameriški generalni štab ima že tedne sem hude skrbi zaradi razpoloženja ameriškega ekspedicijskega zbora v Evropi, posebno pa na zapadnem bojišču. Te skrbi so ga težile že pred bliskovito nemško veleofenzivo v Luksemburgu in Vzhodni Belgiji, ki je temeljito prebrnila vse zavezniške strateške načrte. Razpoloženje ameriških pehotnih divizij tako imenovanih »doughboys«, je že od oktobra sem vse prej kakor rožnato. Izjalovljene napovedi ameriških politikov in odgovornih vojaških voditeljev o skorajšnjem zaključku vojnih operacij v Evropi so globoko omajale moralo ameriških čet, ki so se že tako neprestano vpraševale: čemu se sploh borimo na evropski celini in prelivamo tu svojo kri kljub vsem svetim zagotovilom prezidenta Roosevelta, da ne bo poslal v evropsko klavnico niti enega ameriškega vojaka.

Zadnje tedne se je pridružilo razočaranju zaradi odložitve zaključka vojnih operacij še spoznanje, da bodo zahtevale borbe v Evropi vedno hujše človeške in materialne žrtve. V Eisenhowerjevem glavnem stanu imajo že tedne polne roke posla s pisanjem seznamov padlih, ujetih, ranjenih in pogrešanih vojakov. V teku prvih 14 dni nemške ofenzive je moralo samo poveljništvo ameriške 1. vojske s svojih prezenčnih list odpisati 24.000 ujetih in 50.000 padlih, katerim se pridružuje vsaj toliko ranjenih vojakov. Te številke pa rastejo od dne do dne in že občutno načenjajo vse razpoložljive ameriške rezerve, ki so bile določene za odločilni udarec preko nemških mejá. Ameriškim vojakom teh izgub ni mogoče prikrivati, saj jih krvavo občutijo na lastni koži. Zavedajo se, da je izgubila poslednje tedne samo ameriška 1. armada skoraj toliko vojakov, kakor so znašale vse ameriške vojne izgube v letu 1918 v prvi svetovni vojni. Takrat je padlo vsega skupaj okoli 40.000 vojakov, ranjenih, ujetih in pogrešanih pa je bilo okoli 100.000.

O omajanem razpoloženju ameriških vojakov priča najbolj zgovorno tajno povelje poveljnika ameriške 1. armade generalnega poročnika Courtneja H. Hodgesa, ki ga danes dolže, da je glavni krivec poraza svoje razbite armade, ki so jo v nekaj dneh zdecimirale napadajoče nemške oklopniške in ljudskogrenadirske divizije. Povelje je bilo izdano 21. oktobra preteklega leta in so ga našle nemške čete pri svojem prodiranju skozi ameriške črte v nekem ameriškem divizijskem štabu. Glasi pa se: »Zelo me vznemirja dejstvo, da so zaradi nemolčečnosti podrejenih mi štabov naše čete zvedele, da je računati še z dolgimi in hudimi borbami zaradi vedno bolj se utrjujočega nemškega odpora. Preprosti naši vojaki računajo zaradi tega na hudo zimsko vojno, kar jim povzroča hude skrbi. Zaradi tega odrejam, da zastavite vse sile za povzdigo razpoloženja med četami in za okrepitev vojaške morale . . .«

V podobnem smislu je sesavljeno tudi poročilo poveljnika ameriške 12. armade, generalnega poročnika O. N. Bradleya, ki je pred dnevi postal vrhovni poveljnik vseh ameriških armad južno od nemškega vdornega področja v Luksemburški in v Vzhodni Belgiji. General Bradley pravi v svojem tajnem povelju: »Pričakovati moramo, da bodo pričeli Nemci skoraj uporabljati proti nam nova nemška orožja, ki bodo nedvomno prizadejala našim četam nove hude izgube. Prav tako bodo zavrla nadaljnji potek naših operacij. Zaradi tega izpodbijajte med našimi četami dosledno vse dvome v uspeh našega orožja. Predvsem pa skrbite za to, da naši ljudje ne bodo izgubili razsodnosti, ko bodo pričeli Nemci s svojim napadom.« Kakor dokazuje potek nemških ofenzivnih operacij na zapadu, Bradleyeve tajne okrožnice niso kaj prida zalegle in je možno sedaj prisiljen, pokoriti se diktatom iniciativnih akcij nemškega vrhovnega poveljništva, ki daje nešteto možnosti za nove odločilne udarce na zapadu. Nova iznenadenja na zapadu so mogoča sleherni dan in je veliko vprašanje, ali jim bodo po dosedanjih skušnjah v Ardenih, v Posarju in ob Reni kos ameriški generali, ki so si očitno predstavljali potek vojnih operacij v Evropi po posrečeni invaziji v Franciji povsem drugače, kakor jih danes preživljajo.

S takimi možnimi iznenadenji računajo tudi v ameriških odgovornih političnih in vojaških krogih. Najboljši dokaz zato so njihove letošnje novoletne poslanice, ki so vse prej kakor optimistične. Šef ameriškega generalnega štaba Marshall v svoji novoletni poslanici prav nič ne prikriva, da se bo najbolj krvava in najtežja doba vojnih operacij šele pričela. Šef generalnega štaba ameriške vojne mornarice admiral King napoveduje hude preizkušnje in svari pred rožnatim gledanjem v bodočnost. Namestnik vojnega ministra Patterson opozarja zopet ameriško javnost, naj ne precenjuje trenutnih uspehov ameriškega orožja na pacifiškem bojišču. »Nobenega znamenja ni, ki bi govorilo za to, da bo vojna proti Japonski manj krvava, lažja in kratkotrajnejša, kakor bo v Evropi. Ameriški narod bo moral prenesti šele najtežja bremena vojne.« Šef ameriške proizvodnje vojnega gradiva Krug pa toži v svoji poslanici: »Dejstvo je, da smo izgubili ravnotežje med našo vojno proizvodnjo in silno porabo vojnega gradiva na bojiščih. Popolnoma na novo bomo morali oborožiti ameriško 1. armado na zapadu, ki je izgubila zaradi nemške veleofenzive skoraj vse orožje. Nemški udarec nas je zadel prav zelo.« Vodja ameriškega vojnega delovnega urada Paul Mac Nutt opozarja na težave v ameriški oboroževalni industriji zaradi stalno naraščajočega pomanjkanja delovnih sil.

Novoletne poslanice ameriških vodilnih politikov in vojakov se glase pač povsem drugače, kakor je pričakovala od njih ameriška javnost še pred nekaj tedni, ko je še računala s skorajšnjim zaključkom vojnih operacij v Evropi. Pod dojmom razočaranja javnosti je odredil ameriški kongres sestavo posebne preiskovalne komisije, ki bo ugotovila vzroke za nastalo krizo na zapadni fronti. Član te komisije general Peyton Mach je že vnaprej izjavil, da nosi dober del krivice za neuspeh zaveznikov na zapadnem bojišču Eisenhowerjeva informacijska

Nadaljevanje na 2. strani

Prostovoljci v Postojni

Postojna, 7. januarja.

Trenutna tragična usoda je hotela, da so prišli v naše kraje tisoči prostovoljcev z juga. Za nas Slovence je velikega pomena, da so si izbrali prav primorski Kras za področje svojega delovanja. To dejstvo samo je tako pomembno, da ne more zmanjšati njegove vrednosti prav noben drug moment. Tega se globoko zaveda tudi naše kraško ljudstvo, ki je sprejelo prostovoljce z nedeljenimi čustvi. Narodno zreli Kraševci gledajo na navzočnost gostov v Primorju z zadovoljstvom in zadoščenjem. Vsaka slepa propaganda, ki bi skušala skaliti to toplo in koristno razmerje, je brezizgledna.

To prijetno zavest imajo tudi prostovoljci sami, ki se med našimi ljudmi ne čutijo kot izgnanci v tujini, marveč kot domačini. V proglasu, ki so ga naslovili na domačine, to hvaležno poudarjajo. Zagotavljajo domačemu prebivalstvu svoje najčistejše namene in poudarjajo, da jim želijo koristiti z vsemi svojimi bogatimi izkušnjami. Topel in razumevajoč odmev je bil prostovoljcem najlepša uteha in bodrilo v njihovi trenutni usodi. Njih zadržanje zato ne sliči zadržanju beguncev, marveč ponosnih in samozavestnih borcev, ki vedo, da njih usoda in poslanstvo še nista zaključena. Kar se nas tiče, naj bo naša skrb, da se bodo prostovoljci vrnili domov z enako lepimi spomini na našo bratsko gostoljubnost, s kakaršno so oni zadolžili mnoge naše rojake.

Prostovoljci so s samim svojim pojavom dali vsemu Krasu novo sliko. Pomešanost slovenskih stražarjev s prostovoljci daje vsakomur občutek miru, reda in varnosti tega ozemlja. To izpričuje celotno življenje na Krasu in njegova zunanja podoba. Na postojnskih hišah je polno velikih pozdravnih in narodnih napisov, ki so ostali od prihoda prostovoljcev na Kras in od proslave prve obletnice ustanovitve slovenskih narodnih straž.

S postojnsko javnostjo so stopili prostovoljci prvič v stik s svojo uspelo prireditvijo na dan sv. Nikolaja, katere dohodek so namenili postojnskim revežem. To je za prostovoljce in njih namene pri nas značilno. V položaju, v kakršnem so sami, ne mislijo nase marveč na to, kako bi koristili in pomagali nam v naši narodni in socialni stiski. To gesto so sprejeli domačini kot izraz plemenitosti gostov z juga. Svojo prireditev so izvedli v znamenju svojega programatičnega in borbenega gesla: »Z vero v Boga za domovino!« Velika kino dvorana, ki so jo napolnili domačini do zadnjega kotička, je bila okrašena z zastavami. Po odigrani himni sta prostovoljski in slovenski govornik tolmačila ozadje, pomen in cilje prihoda prostovoljcev v slovenske kraje in podčrtala skupnost interesov v sedanjem domačem in svetovnem konfliktu. Domačini so doumeli izvajanja obeh govornikov in so pozdravljali goste s ponovnim navdušenim pritrjevanjem. Sledeči glasbeni in recitacijski program je izpričal veliko kulturno stopnjo izvajalcev in tesno zbližal njih duha s sorodnim duhom poslušalcev.

Tako se iz dneva v dan vedno bolj povezujejo naši Kraševci s prostovoljci. Ob pravoslavnih božičnih praznikih in Novem letu želimo, da bi jim bilo življenje med nami prijetno, čeprav so daleč od svojih domov in svojih dragih, in da bi uspešno izpolnili naloge, ki so si jih nadeli.

„Evropska vojna še nikakor ni končana"

Churchillova in Rooseveltova izjava o podmorniški vojni

Stockholm, 10. jan. V skupni izjavi sta Churchill in Roosevelt sedaj objavila, da so delovale nemške podmornice v decembru z obnovljeno močjo. »To ni nič drugega,« tako pravi izjava, »kakor novo znamenje, da evropska vojna še nikakor ni končana. Uradno so ugotovili, da so se izgube zavezniške trgovinske mornarice v preteklem mesecu povečale zaradi ponovnega nastopa nemških podmornic.«

O višini izgub naravno ničesar ne povesta. Te izgube pa so tudi bolj razvidne iz nemških vojnih poročil. Že oktobra je opozoril britanski mornariški minister v odgovoru na neko vprašanje v spodnji zbornici, da ima Nemčija še vedno učinkovito podmorniško orožje, ki je opremljeno z boljšimi napravami ter oboroženo z novim orožjem. »Čakajo nas lahko še nevarne izgube,« je izjavil zaključno in koncem decembra objavljene ladijske izgube so to napoved tudi povsem potrdile.

Churchillova in Rooseveltova izjava je povzročila v Londonu začudenje in skrbi. Nasprotnik je sicer vedno trdil, da je mogoč ponovni nastop nemških podmornic, toda javnost je mislila, da zaradi strateških protiukrepov Angloameričanov ni treba več računati na delovanje nemških podmornic v tolikem obsegu. Ker pa so pričele nastopati nemške podmornice približno v istem času, kakor se je pričela nemška zimska ofenziva na zapadnem bojišču, ki je prekrižala anglosaške načrte, se pomanjkanje ladij mnogo bolj občuti, kakor pa so to prvotno računali.

zapadnem bojišču, ki je časovno očitno zavlekla načrt in tako povečala potrebo po ladijskem prostoru v Atlantiku, da bi bilo treba takoj pričeti misliti na umik dela ladjevja s Tihega oceana. To bi z drugimi besedami pomenilo revizijo na quebeški konferenci določene strategije.

Uspehi nemške vojne mornarice

Berlin, 10. jan. Nemška vojna mornarica je prizadejala angloameriškim letalskim silam leta 1944. zelo visoke izgube. Kakor javlja DNB, so sestrelile nemške vojne ladje skupno 2519 sovražnih letal, po večini večmotornih bombnikov. V tem številu so všteti samo točno opaženi odstreli, ne pa številna sovražnikova letala, ki so strmoglavila spričo težkih poškodb na povratku ali ob pristanku na kakem zasilnem letališču.

Nemška ofenziva je že dosegla svoj namen

Bern, 10. jan. Londonski dopisnik lista »Die Tat« poroča o zapreplaščenju, ki je nastalo v Angliji spričo nemških naradov na zapadnem bojišču. Dopisnik pravi: »Poročila z bojišč pričajo, da je nemška protiofenziva že v polni meri dosegla svoj cilj, ko je namreč motila zavezniške priprave za spomladansko ofenzivo.

Skrbi za zavezniško prevozno tonažo

Stockholm, 10. jan. Razdelitev zavezniškega prevoznega brodovja na Atlantiku in Tihem oceanu bo predstavljala po vesti »Morgen Tidningena« verjetno eno glavnih vprašanj v razgovorih med Rooseveltom, Churchillom in Stalinom. Naraščajoča ameriška aktivnost v Tihem oceanu ter vedno večja uporaba materiala na zapadnem bojišču sta vprašanje že tako aktualizirali, da bi ga pri preiskavi o vzrokih sedanjega angleško-ameriškega časopisnega spora ne mogli več obiti.

Američani uporabljajo nad polovico svoje prevozne tonaže za bojišče na Tihem oceanu. Lahko se trdi, da uporabljajo za to bojišče skoraj polovico vsega zavezniškega prevoznega brodovja. Zato nastaja vprašanje, ali ni nemška protiofenziva na

Morala ameriške vojske v krizi

Nadaljevanje s 1. strani

ska služba, ki je tokrat popolnoma odrekla. Ta informacijska služba je skoraj stoodstotno pogrešila v oceni nemškega vojnega potenciala in odporne sile nemške vojske in naroda. S svojim optimističnim poročili je zavedla zavezniško vrhovno vodstvo k podcenjevanju nemške sile in zazibala ameriške odgovorne štabe na bojišču v mnenje, da še dolgo ni računati na kak odločilen nemški protiudarec, kaj šele na ofenzivo takega sloga, da bi lahko do temelja spremenila vse strateške načrte generalissima Eisenhowerja in tovarišev.

Ameriška javnost sprejema s presenečenjem in globoko zaskrbljenostjo preokret vojnih dogodkov. Medtem ko so bili še pred tedni v navadi ugibanja in stave o roku zaključka vojnih operacij, vlada danes v vseh razgovorih krilatica: »End unknown — Konec neznan!«

Huda preizkušnja živcev

Stockholm, 10. jan. Poročila iz Londona o neprestanem obstreljevanju z »V 2« postaja vedno bolj zaskrbljena. Ne da bi se suhoparne uradne izjave, ki jih objavlja Reuter vsak dan, kakorkoli izpremenile v svoji enoličnosti ali vsebinski praznini, izhaja iz nekega Reuterjevega poročila iz New Yorka, da se število izstrelkov iz dneva v dan veča. Nemško obstreljevanje se ne omejuje le na London in južno Anglijo, temveč padajo izstrelki tudi na severno Anglijo.

Obstreljevanje s povračilnim orožjem predstavlja preizkušnjo živcev z mnogo hujšimi sredstvi, kakor pa je navadno bombardiranje. Vsak človek mora podnevi ali ponoči računati, da ga lahko ubije nemški izstrelek.

Japonski obrambni uspehi na Luzonu

Tokio, 10. jan. V obrambnih bojih proti sovražnikovi invazijski mornarici v zalivu Lingajenu so potopile edinice japonskega letalstva 8. januarja zjutraj eno križarko ter zažgale štiri prevozne ladje. Naslednjega dne zjutraj so potopila letala zbora Kamikaze dve prevozni ladji v istih vodah, tako da so se sama vrgla nanje.

Ameriško izkrcanje

Tokio, 10. jan. Sovražnikova izkrcanja na Luzonu, ki so se pričela včeraj zjutraj pri krajih San Fabian in Lingayen, so bila izvedena pod najjačjim ognjenim varstvom sovražnikove mornarice. Neki očividec javlja, da je sovražnik od 6. januarja neprestano bombardiral obalo ter da je postalo to bombardiranje 9. januarja ob 9. uri zjutraj najsilovitejše. Medtem pa so pričele streljati tudi vse sovražnikove vojne ladje, ki so z zapornim ognjem varovale to področje. Par minut kasneje je prodrl neki japonski letalec sovražnikovo obrambo ter potopil neko večjo sovražnikovo vojno ladjo.

Prvi val izkrcevalnih čolnov je zapustil pred obalo se nahajajoče prevozne ladje ob 9.40 ter je takoj zašel v morilski ogenj japonskih baterij. Večji del posadk osmih čolnov, ki so dosegli obalo, je padel, še preden je mogel najti kritje na obali. Toda sovražnik je takoj odposlal drugi val izkrcevalnih čolnov. Od teh je doseglo obalo približno 16 po 250 ton velikih izkrcevalnih ladij. Kakor javlja poročilo zaključno, so dosegli boji okrog poldne svoj višek. Ves zaliv Lingayen odmeva od neprestanega grmenja težkih japonskih in sovražnikovih topov, reglanja tisočih strojnic in detonacij eksplodirajočih bomb in granat.

Tokio, 10. jan. Na Marianih nameščena sovražnikova letala so napadla včeraj opoldne kraje v tokijski okolici. Tudi na Tokio so vrgla zažigalne bombe.

Tokio, 10 jan. Kakor je objavil japonski glavni stan, je bilo o priliki včerajšnjega sovražnikovega letalskega napada na področje Tokija sestreljenih od približno 60 velebombnikov 11 letal, 18 pa težko poškodovanih. Izgubljenih je bilo 6 japonskih letal.

Kratke vesti z vsega sveta

Ženeva, 10. jan. V Parizu je izreklo ameriško vojno sodišče prve obsodbe proti ameriškim vojakom, ki so kradli vojaško blago. Izreklo je zaporne kazni po 50 in 45 let, ker je to po ameriških zakonih mogoče. Nadaljnji obtoženci, ki so ukradli prav tako velike množine cigaret in drugih stvari, bodo sojeni v prihodnjih dneh.

Barcelona, 10. jan. V Libanonu je sestavil Abdul Hamid Karameh v torek novo vlado, v kateri je prevzel sam mesto ministrskega predsednika ter vojnega in finančnega ministra. Zunanji minister je Selin Talkla.

Stockholm, 10. jan. »Pravda« se bavi po vesti »Aftontidningena« s kazenskim postopanjem proti princu Cirilu in ostalim vodilnim bolgarskim osebnostim. Postopanje, ki traja že tri tedne, se bliža koncu. »Pravda« zahteva »zelo ostre sodbe« tako zvanih »vojnih zločincev«.

Bern, 10 jan. Kakor javlja švicarska poročevalska agencija, je zbolel maršal Badoglio na srcu. Badoglio je star 73 let.

Po židovskih načrtih

Ženeva, 10. jan. Po večdnevni razpravi pred nekim angloameriškim vojaškim sodiščem je bil obsojen 16-letni Karel Punzer iz Monschaua na smrt, ker se je branil stopiti v sovražnikovo službo.

Ta obsodba je značilna za duh Britancev in Američanov ter je ponoven dokaz za njihov brutalni način vojskovanja. Obsodba 16letnega nemškega mladeniča na smrt je enaka grozovitostim angloameriške soldateske na nemškem ozemlju, ki je bilo začasno v sovražnikovi oblasti. Vojaško sodišče in tolovaji v vojaški suknji, ki terorizirajo nezaščitene ljudi, se čutijo izpolnjevalce one politike, ki objavlja kot vojni cilj uničenje in iztrebljenje nemškega naroda. S tem da sta si vladi v Washingtonu in Londonu osvojili uničevalne načrte Morgenthaua in Vansittarta, sta proglasili vse nemške ljudi za divjačino, ki se sme po mili volji preganjati.

Sovražniki vedno znova opozarjajo Nemčijo na to, da bi bil nemški narod, če bi se posrečilo sovražniku pritisniti ga ob tla brez milosti izročen židovski uničevalni volji. Toda Nemci bodo s fanatično odločnostjo uničili nasprotnikove maščevalne načrte ter ne bodo odložili orožja, preden si ne bodo zagotovili svojega življenja in svoje bodočnosti ter bodočnosti svojih otrok.

Nemška pomoč za ameriške ranjence

Berlin, 10. jan. Kakor javlja DNB, je prišel ameriški šef-zdravnik dr. Clear, ki vodi pri Weissenburgu v Alzaciji neko vojaško bolnico, k nemškim četam ter jih prosil, da prevzamejo 142 težko ranjenih Američanov. Dr. Clear je izjavil, da zaradi pomanjkanja zdravil in zdravstvenih potrebščin ne more oskrbovati ranjencev ter da je ameriški divizijski zdravnik ukazal, da pustijo ranjence na mestu, ker primanjkuje šolanega osebja ter oskrbovalnih možnosti. Prošnji ameriškega zdravnika so Nemci ugodili.

Obupno zdravstveno stanje v Alzaciji pod Američani

Berlin, 10. jan. Kakor javlja DNB, so v zopet zasedenih predelih Alzacije bitni civilisti naravnost navalili na nemške vojaške zdravnike. Ker so dodelili Američani vse civilne zdravnike oskrbi svojih ranjencev, je bilo prebivalstvo brez zdravniškega skrbstva. V osvobojenem Lauterburgu so našli Nemci bolnico brez zdravil in zdravniškega orodja, ker so bežeči Američani vzeli s seboj vso opremo in vsa zdravila. Alzaška usmiljena sestra Angela je izjavila, da civilno prebivalstvo že tri tedne ni imelo nobene zdravniške pomoči. Vse bolnike so morali odkloniti in mnogo njih je umrlo zaradi pomanjkanja zdravil. Postali so žrtev katastrofalnih zdravstvenih težav Američanov.

Drzen beg iz vojnega ujetništva

Ženeva, 10. jan. Kakor poroča severnoameriška agencija »Associated Press«, je poskušalo o božičnih dnevih 25 nemških mornarjev, ki so bili v nekem taborišču v Arizoni, pod vodstvom nekaterih poveljnikov podmornic drzno zbežati iz ujetništva. Nemški vojaki so zbežali skozi 60 metrov dolgi predor, ki so ga zgradili 3 metre pod zemljo. Gradili so ga več mesecev večinoma z lopatami za premog ter ga opažili s kamenjem. Poveljnik taborišča je izjavil, da je vplival na njihov odhod predvsem Božič ter poročila o pričetku Rundstedtove ofenzive na zapadu. Američanom se je doslej posrečilo spraviti nazaj v taborišče le 6 pobeglih nemških mornarjev.

Spet v Teheranu?

Dunaj, 10. jan. Radio Ankara prinaša neko poročilo iz New Yorka, ki pravi, da se bo vršila predvidena konferenca med Rooseveltom, Stalinom in Churchillom zopet v Teheranu. Kot razlog za izbero tega kraja navajajo, da Stalinu z ozirom na vojaške operacije ni mogoče, da bi se preveč oddaljil iz Sovjetske zveze.

Proces proti morilcem lorda Moyna

Amsterdam, 10. jan. V Kairu se je pričela danes razprava proti obema židovskima morilcema lorda Moyna. Reuterjev dopisnik Haig Nicholson poroča, da so čuvale sodnijo policija na konjih ter egipčanske čete z nasajenimi bajoneti. Ta ukrep je bil potreben, ker so palestinske policijske oblasti opozorile, da se je bati zarote. Baje obstoja načrt pognati zgradbo sodnije med razpravo v zrak. Britanske vojaške oblasti so stavile takoj na razpolago naprave za iskanje min, vendar niso našli nobenega razstreliva. Nadalje poroča Reuterjev dopisnik, da sta bila obtoženca uklenjena ter da so ju spremljali detektivi v civilni obleki. Na vprašanje sodnika, če govorita arabsko, sta odgovorila, da bosta raje govorila hebrejsko, ker se lahko na ta način točneje izražata.

Državni pravdnik je zahteval smrtno kazen za obadva obtoženca, nakar je izjavil branilec, da vojaško sodišče za to sodbo ni pristojno. Ta ugovor pa je sodišče po kratkem posvetovanju zavrnilo, češ da je neumesten.

Obtoženi Hakim je nato v hebrejščini priznal umor lorda Moyna in njegovega šoferja. Ko so mu očitali tudi poizkus umora policijskega stražnika, je izjavil dobesedno: »Nisem imel namere ubiti policijskega stražnika, ker je Egipčan. Egipčana nisem hotel ubiti.«

Židovske palestinske želje

Bern, 10. jan. Britanski židovski vodja Brodetsky je poročal narodnemu svetu ameriških sionistov, da je prepričan, da bodo Churchill, Roosevelt in Stalin sprejeli in izpolnili židovske zahteve. Ameriška liga za svobodno Palestino poziva v celostranskem oglasu v listu »Post« čitatelje, naj se priključijo protestu proti domnevni odklonitvi izdajanja potnih listov onim Židom, ki bi radi v Palestino.

Velika letalska nesreča

Ženeva, 10. jan. Neko veleletalo, ki je bilo na poti v Leopoldville v Belgijskem Kongu, se je ponesrečilo v ponedeljek zvečer pri Port of Spain. 8 ljudi je bilo ubitih, 14 nadaljnjih pogrešajo. V letalu je bilo skupno 29 ljudi, od teh 17 potnikov. Kakor je danes objavila letalska družba, je malo upanja, da bi rešili pogrešane, ker se je potopilo letalo ponoči.

Pred viharjem v spodnji zbornici

Ojačena opozicija proti Churchillovi politiki glede Grčije

Stockholm, 10. jan. Ojačenje poljske in grške krize, katerima se je pridružila sedaj še jugoslovenska kriza, je vzbudilo v londonskih krogih nevoljo raznih liberalnih in celo konzervativnih poslancev. Politični sodelavec »Daily Maila« računa, da bo nastal na prvi prihodnji seji Spodnje zbornice vihar in da bo levica predlagala novo nezaupnico vladi. Opozicijski vodja Bevan namerava staviti kot prvo vprašanje v debato grško krizo.

Diplomatski sodelavec »Daily Expressa« pravi, »da pričakujejo ministri nov politični naval zaradi tega, ker je umaknil general Scobie svoje mirovne pogoje ELASu.« Vendar je vlada oborožena z zadostnimi dokazi, s katerimi bo dokazala neutemeljenost obtožbe, da je bil ta ukrep izvršen le zato, da bi podprl »reakcionarno vlado« v Atenah. Sodelavec »Daily Expressa« trdi celo, da bo sam Churchill odgovoril na očitke vladi. Komunistični »Daily Worker« je že pričel z gonjo proti Churchillu. List prinaša stalno proteste krajevnih delavskih skupin proti Churchillovi grški politiki.

Amsterdam, 10. jan. Reuter javlja, da je pozvala grška vlada atensko prebivalstvo, naj s takoj loti svoje »normalne zaposlitve« ter prične zopet z delom. Le na ta način, pravi poziv, bo mogoče razdeliti živila in zdravila po vseh delih Aten.

Amsterdam, 10. jan. Radijski komentar družbe BB v Atenah, John Nixon napoveduje, da bodo kmalu objavili sklepe, dosežene na sestankih generala Scobieja in štirih zastopnikov EAMa.

Stockholm, 10. jan. Iz Aten javljajo, da so hoteli izvedeti zastopniki ELASa za nove pogoje o predaji od generala Scobia, odkar so bili razveljavljeni prvotni pogoji, da se namreč mora ELAS umakniti z Atike ter izročiti orožje. Verjetno bodo pri tem prišli na to, da bi razpravljali o vprašanju talcev ter o razorožitvi ELASa v vsej Grčiji.

Protislovna izjava

Ženeva, 10. jan. Inozemskim časopisnim zastopnikom v Atenah ter grškemu časopisju je bila izročena v torek zvečer vladna izjava ministrskega predsednika Plastirasa, o kateri smatrajo britanski dopisniki, da so jo sestavili v angleškem veleposlaništvu. Izjava je namreč v očitnem nasprotju z dosedanjimi Plastirasovimi izjavami, v katerih je general Plastiras stalno napovedoval oster boj proti EAM-u in voditeljem ELAS-a.

Roosevelt: Vsepovsod težave

Amsterdam, 10. jan. Predsednik Roosevelt je izjavil po Reuterjevi vesti na sestanku z novinarji, da nima nikakih poročil o vesteh, po katerih naj bi Britanci smatrali, da je z ELASovimi četami sklenjeno premirje neveljavno. Predsednik je odklonil odgovor na vprašanje, ali sodeluje Velika Britanija in Amerika v tem vprašanju.

Plastirasovi ukrepi

Curih, 10. jan. »Exhange« javlja iz Aten: Plastirasova vlada je izdala zaporno povelje proti EAMovim voditeljem Porphyogenisu in Zevgodu, bivšim EAMovim ministrom Siantosu, Jonnidesu, Parsalidisu, Usvolosu, Tsirrimikosu, proti poveljniku atenskih ELASovih čet ter proti 150 nadaljnim kolovodjem upora. Zaporna povelja so nabili po cerkvah in po cestah. Vsakdo je pooblaščen, da jih aretira. Premoženje upornikov bo zaplenjeno. Neka druga odredba določa čiščenje uradništva, policije in sodnikov. Tri višje policijske uradnike so zaradi sodelovanja z uporniki aretirali.

Stockholm, 10. jan. Neka Reuterjeva vest iz Aten pravi, da vodi EAM-ELAS triumvirat, v katerem so glavni tajnik komunistične stranke, neki bivši komunistični minister ter neki član političnega odbora komunistične stranke.

Amsterdam, 10. jan. Med boji v Atenah nastalo stvarno škodo ceni londonski radio za enkrat na 50 milijonov funtov. 250 poslopij je bilo popolnoma porušenih, 1000 pa poškodovanih.

ELASove izgube v Atenah

Ženeva, 10. jan. Reuterjev posebni dopisnik Robert Bigio poroča iz Aten, da je izgubil ELAS v bojih za Atene polovico svojih sil. Število ELASovih čet so cenili prvotno na 27 do 30 tisoč mož. Prvega januarja, torej štiri dni, preden so se umaknile ELASove čete iz Aten, se je zmanjšalo njihovo število že na 13.000. Britanci so ujeli približno 12.000 mož, od katerih se smatra lahko samo 8000 mož za vojake.

Na Cipru

Dunaj, 10. jan. Komunistični pritisk na Angleže na otoku Cipru stalno narašča. Komunisti uporabljajo tudi tu kot marsikje drugod narodno geslo »Združenje z Grčijo«. To geslo so uporabljali nacionalisti na Cipru že v revoluciji leta 1931. ter se je vedno dobro izkazalo, ker je združenje z Grčijo še vedno največja želja prebivalcev Cipra.

Novi švicarski poslanik v Grčiji

Bern, 10. jan. Uradno je bilo objavljeno: Zvezni svet je sklenil obnoviti švicarsko poslaništvo v Atenah, ki je moralo prenehati poslovati preteklo poletje. Za izrednega švicarskega poslanika v Grčiji je bil imenovan šef zunanjepolitičnega oddelka Pierre Bonna.

Običajna prevara

Poljska socialnodemokratska stranka proti lublinskemu odboru

Stockholm, 10. jan. Predsednik inozemske skupine poljske socialnodemokratske stranke je podal izjavo, v kateri ostro napada poljski odbor v Lublinu, ker se sednji sklicuje, da je za nastopanje v imenu stranke upravičena le njena vodilna organizacija. S poudarkom opozarja, da se ni noben član glavnega sveta in osrednjega izvršnega odbora poljske socialnodemokratske stranke, ki vsi žive v inozemstvu, izrazil za lublinski odbor ali tako zvano »začasno vlado« v Lublinu. Vsi ti člani so izjavili brez izjeme, da predstavlja londonska poljska vlada edino zakonito predstavnico Poljske.

Končno odvzema izjava v takozvani začasni poljski vladi v Lublinu delujočim dr. Boleslavu Drobnerju, Eduardu Osubki-Morawskemu in Štefanu Matuszewskemu vsako pravico, da bi se označevali za člane socialnodemokratske stranke. Ob izbruhu vojni ni bil nihče od njih član glavnega sveta ali osrednjega izvršnega odbora stranke, nihče pa tudi ni pripadal strankini upravi v letih podtalnega pokreta 1939—1944. Dr. Drobnerja so že leta 1939. izključili iz stranke. Morawski je zapustil poljsko-socialnodemokratsko stranko med vojno ter je pristopil k poljski socialistični delavski stranki, ki je prikrita komunistična organizacija. Bivši župnik Štefan Matuszewski pa končno sploh ni bil nikdar član poljske socialnodemokratske stranke.

Vsi navedeni domnevni zastopniki poljske socialnodemokratske stranke so uzurpatorji. Sklicevanje na domnevno uresničenje smotrov poljsko socialnodemokratske stranke je prevara, pred katero je treba opozoriti delavske množice vsega sveta.

Amsterdam, 10. jan. Reuter javlja, da je izročil veleposlanik poljske izseljeniške vlade Jan Ciechanowski včeraj zunanjemu ministru Stettiniusu neko diplomatsko noto. Oba diplomata sta odklonila vsakršno izjavo o njeni vsebini. Stettinius je dejal le: »Kakega protesta proti priznanju sovjetsko lublinske vlade ni vsebovala.«

Churchillovo „umazano izdajstvo" Poljske

Oslo, 10. jan. »V svetovni zgodovini ne poznamo sramotnejšega in bolj umazanega izdajstva, kot je Churchillovo,« ugotavlja »Natjonen« v uvodniku o sedanjem poljskem problemu. List opozarja na zgodovinske dogodke pred izbruhom vojne. Prva država, katera se je vojaško strla je bila Poljska, ki se je zanašala na Anglijo in kateri nista pomagala niti en angleški vojak in niti eno britansko letalo. Po treh tednih so Nemci bliskovito premagali Poljsko, nato pa so osnovali v Londonu izseljeniško vlado. Toda že kmalu je pričel Stalin svojo igro, odrinil vse ostale ter odločil, kako naj se stvari razvijajo.

Ženeva, 10. jan. Radio London javlja, da se je poveljnik poljskih oddelkov, ki se borijo na angleški strani v Italiji, Jawnna izrazil proti »poljski vladi« v Lublinu ter izjavil, da bodo ostali poljski vojaki zvesti prisegi, ki so jo dali poljskemu državnemu predsedniku Raczkiewiczu.

Ostra kritika Rooseveltove politike

Madrid, 10. jan. Kakor javlja agencija EFE iz Washingtona, je izzvala Rooseveltova poslanica kongresu Zedinjenih držav v širokih ameriških krogih veliko nezadovoljstvo. Predvsem so nezadovoljni delavski sindikati zaradi načrta totalne mobilizacije v tem letu. Iz zunanjepolitičnega razloga napadajo poslanico predvsem republikanski senatorji. Senator Willis je izjavil, da je Roosevelt s to poslanico ponovno dokazal, da nima nobenega načrta za izboljšanje sedanjega slabega mednarodnega položaja ter da je pripravljen še nadalje dopuščati sedanje razmere v Evropi. Senator Taft je izjavil, da Roosevelt očitno ne namerava spremeniti svoje dosedanje obotavljajoče in tajne zunanje politike. Senator Fergusson je pripomnil, da Roosevelt ni obeležil svojega stališča o mednarodni varnostni organizaciji. Senator White pa je mnenja, da so Rooseveltova izvajanja razočarala ameriški narod, ki nikakor ni zadovoljen z britanskim ravnanjem v Grčiji in s sovjetskim na Poljskem.

Stockholm, 10. jan. Agencija »Associated Press« poroča iz Washingtona, da bo zunanjepolitična debata v ameriškem senatu v sredo gotovo ena najostrejših. Mnogo vodilnih senatorjev je namreč že kritiziralo Rooseveltovo »nejasno ravnanje« v zunanjepolitičnih vprašanjih. Po istih vesteh bodo v glavnem razpravljali o sporih za različne evropske dežele.

Nove milijarde za Rooseveltovo vojno

Ženeva, 10. jan. Roosevelt je predložil kongresu svoj četrti proračun z izčrpno poslanico, v kateri je skušal utemeljiti, zakaj potrebuje vedno nove milijarde za svojo brezupno vojno.

Predsednik zahteva od kongresa zopet 83 milijard v prihodnjem davčnem letu. Pri tem pa so dosegli državni izdatki v času Rooseveltove vlade že ne glede na teh novih 83 milijard, 80% vseh državnih izdatkov, kar so jih imele Zedinjene države v vsej svoji zgodovini. Iz Rooseveltove poslanice pa je razvidno, da ta nova zahteva še daleč ni poslednja. Pripravil je ameriškega državljana na to, da bo ogromni dolg še narastel, kar mu je nakazal z besedami, da se ne sme udajati »preveč optimističnim špekulacijam« glede zmanjšanja izdatkov.

Roosevelt je skušal olepšati novo milijardno zahtevo s tem, da je podal v svoji poslanici sliko v bodočnosti, kakor si jo želi ameriški imperializem. Po teh njegovih napovedih naj bi razpolagala ameriška trgovina z vsemi svetovnimi tržišči. Roosevelt ni napravil nobene razlike med trgi zmagovalcev in premagancev in značilno je, da ni izvzel niti Anglije. Čeprav se je zavzemal doslej za Johnsonov predlog, ki omogoča dajanje posojil samo onim deželam, ki z odplačevanjem svojih posojil iz prve svetovne vojne niso v zamudi, zagovarja sedaj Roosevelt ukinitev teh omejitev, da bi s tem omogočil ameriškemu kapitalizmu neoviran izvoz po vojni. Tudi to je samo kost, ki jo je vrgel kongresu v upanju, da bo vanjo ugriznil. Na vsak način je s tem ameriški predsednik pojasnil, kaj namerava storiti ameriški imperializem, da bi si zagotovil vrhovno oblast na svetu.

Danes, ko je stiska za obleko in obutev, ne sme ostati nobena taka stvar neizrabljena. Če jih sami ne rabite, prodajte jih nakupovalnici Socialne pomoči.

Glavna postovalnica Socialne pomoči za nakupovanje oblačil, obutve, perila, posteljnine itd je v Gradišču št. 4, nasproti dramskega gledališča.

Janko Bleiweis – Trsteniški

Spomini

Dogovorila sva se, da mi napiše spomine na ljubljanske župane, komisarje in gerente; obljubil je, da mi spomine sam prinese, ko me poset za Bežigradom. Obljube ni mogel izpolniti. Namesto pripravljanega jubilejnega spisa za njegovo osemdesetletnico zahteva usoda, da mu moram pisati nekrolog.

Škoda! Premnogo podatkov, črt in črtic, pa tajnosti, ki bi bile zanimive za bodočega zgodovinarja mestne uprave zadnjih desetletij, je izginilo ž njim nezapisanih. Zakaj pokojni Janko Bleiweis je bil resničen tajnik ljubljanskih občinskih gospodarjev od l. 1907. do 1935, a kot dosleden tajnik je odnesel vse tiste tajnosti s seboj v grob. Zato ponavljam: škoda!

Dne 30. avgusta 1865 se je Janko narodil v Kranju takratnemu zdravniku dr. Karlu Bleiweisu. Po absolviranju gimnazije v Ljubljani se je nameraval posvetiti kakor oče Karel in ded dr. Janez zdravniškemu poklicu. Opravil je bil že več izpitov, ko se je zavedel, da medicina ne ustreza njegovemu značaju. Vendar se je težko odtrgal od začete poti.

Župan Ivan Hribar pa je potreboval moža, ki bi mu moderno uredil vse zadeve javnega trga, in je poslal Janka praktičirat po nekaterih glavnih avstrijskih mestih. Dne 1. avgusta 1899 je imenoval bivšega medicinca in za tržne upravne naloge posebej kvalificiranega Janka za mestnega tržnega nadzornika.

Iz dolgih poročil in pismenih predlogov pa je Hribar spoznal, da ima Bleiweis lep slog, gladek jezik in poseben dar za red in organizacijo. Pa še nekaj je imel Janko: eleganten nastop, hladne živce, malobesednost in vendar ljubeznivost, ki pa se dosledno distancira in nikoli ne uide z uzde. »Mož je rojen za predsedstvenega tajnika!« si je mislil Hribar in poklical Janka s trgov v županisko pisarno. Dne 1. jan. 1907 je bil Janko magistratni predsedstveni tajnik, ki je kajpak nato polagoma napredoval po uradni lestvici do čina pravega mag. nadsvetnika.

Da se bistri psiholog župan Hribar ni zmotil glede Jankovega specialnega talenta za zaupnega predsedstvenega tajnika, je dokazalo dejstvo, da je Bleiweis, ostal tajnik do zaključka svojega dolgega službovanja vzlic temu, da so bili župani, komisarji in gerenti prav različnih značajev in temperamentov, pa tudi različnih političnih strank in celo narodnosti. Kajti vsi so ga hoteli ohraniti poleg sebe za tajnika, dasi jim je ob vsaki politični izpremembi ponujal demisijo.

Po nepozabnem neumornem Ivanu Hribarju, ki je županoval od l. 1896. do 31. avgusta 1910, je bil razpuščen tedanji občinski svet. Začasno oskrbovanje županskih poslov je prevzel kot vladni komisar c. kr. dežel. vlade svetnik Viljem vitez Laschan. Nove občinske volitve aprila 1911 so poslale v občinski svet 23 pristašev narodne napredne stranke, 14 pristašev sloven. ljudske stranke, 7 Deutsche Partei in 1 pristaš socialne demokratične stranke.

Dne 20. jan. 1912 je nastopil županisko mesto dr. Ivan Tavčar, ki je ostal do 26. oktobra 1921. Po demisiji za župana izvoljenega, a ne potrjenega Antona Peska je bil izvoljen in potrjen za župana dr. Ljudevit Perič, ki je ostal do 19. maja 1922, kot pristaš sloven. narod. socialistov, a se je umaknil vladnemu komisarju dr. Bogumilu Senekoviču. Že 14. marca 1923 pa se je dr. Perič vrnil kot župan in posloval do 10. januarja 1924.

Kajti zopet se je moral dr. Perič umakniti vladnemu komisarju, za katerega je bil imenovan odvetnik dr. Viljem Krejči, ki pa je županil le do 1. avgusta 1924, ko je naredil prostor zopet dr. Periču v svojstvu vladnega komisarja. Ostal je dr. Perič le še do 10. novembra 1924, nato pa je bil imenovan gerentski sosvet: dr. Dinko Puc, Josip Turk in Anton Likozar. Ta regentski sosvet z dr. Pucem kot predsednikom je vztrajal do 7. oktobra 1926, ko ga je nadomestil kot vladni komisar vladni svetnik dr. Anton Mencinger. Ostal je do 18. januarja 1928, ko je bil izvoljen za župana dr. Dinko Puc. Ta je županoval do 10. febr. 1935, ker je postal ban; od istega dne je prevzel županske posle dotedanji podžupan dr. Vladimir Ravnihar, ki pa se je 10. decembra 1935 umaknil na novo imenovanemu županu dr. Gjuru Adlešiču. Ta je županoval do 2. junija 1942. Končno je prevzel županske posle general L. Rupnik in za njim za županstve posle pooblaščeni generalni tajnik Fran Jančigaj.

Kaj pomeni služiti kot predsedstveni tajnik med takimi in tolikerimi izpremembami na županskem ljubljanskem stolu, more razumeti le uradnik, ki jih je doživljal ter živčno pretrpel. Tudi Janku Bleiweisu je bilo končno vseh teh permutacij in perturbacij vendarle preveč in dal se je 6. avg. 1927 z dekretom upokojiti. Ali izpustiti ga niso hoteli iz službe in še je moral vztrajati dalje časa. Končno ga je rešil dr. Riko Fux, ki je prevzel muke predsedstvenega tajništva. Utrujen je odšel Janko v pokoj, rdečelični in junaški Riko pa je vendarle toliko let pred Jankom odšel v večnost, a ne iz naših prijateljskih spominov!

In tudi Janko Bleiweis ostane globoko ohranjen v dušah in srcih predvsem tovarišev, pa bivših obč. svetovalcev in neštevilnih meščanov, ki so vestnega poštenjaka, vzornega uradnika in resnega kavalirja, rojenega finega gospoda, poznali in visoko spoštovali. Če se sme v kómur koli reči, da ni imel svvražnikov, velja to o Janku. Z doma odlično odgojen, je imel zlat značaj, ki ni bil nikdar z nikomer grob in žaljiv, nikomur zaviden, v ničemer sebičen, temveč vselej vsakomur uslužen. Bil je vzglednik tovariške kolegialnosti, v meščanski družabnosti pa vzorec korektnega vedenja. Zares, primerku viteza Trsteniškega ni storil nikoli najmanjše sramote!

Mene osebno vežejo spomini še posebej na Janka ne le kot dolgoletnega večkratnega suplenta v njegovi tajniški službi, temveč tudi pri njegovem delovanju za slovensko gledališče, za Dramatično društvo in Gledališki konsorcij. Janko Bleiweis je namreč kakor njegov ded dr. Janez Bleiweis, ki je skrbel za slovensko gledališče in mu pomagal osebno celo za prav prvotni repertoar ter kakor njegov oče dr. Karel Bleiweis, dolgoletni ljubljanski podžupan in prav tako dolgoletni vneti in požrtvovalni predsednik Dramatičnega društva, ljubil slovensko gledališče in deloval zanje dolga desetletja še pred prvo svetovno vojni in prav do svoje smrti.

Bil je najstarejši odbornik Dramat. društva, menda blizu štiridesetih let doslej. Spominjam se, da je v gledališki sezoni, ko ni živ krat več maral prevzeti vodstva slovenskega gledališča, ko se je prav vsakomur zagnusilo sisifovsko otepanje z bivšim deželnim odborom, z obč. svetom, s publiko, načelno sovražnimi hujskači in še z gledališkim osebjem, — da je takrat Janko Bleiweis z obupnim pogumom zagrabil gledališko krmilo. In barko je rešil vsaj potopa. Eno sezono je bil nesrečen intendant, potem pa tudi — pobegnil...

In spominjam se, da sva z Jankom kmalu po vojni — konec l. 1918 ali spočetka l. 1919 — več dni lazila po Beogradu in lovila ministre s prošnjo, naj se tudi ljubljansko slovensko gledališče podržavi. Bil sem takrat upravnik ljubljanskega gledališča in kakor Janko Bleiweis odborn k novega Gledal. konsorcija. Zato sem imel glavno besedo in sem v gladki slovenski »srbščini« rotil ministre, naj dajo slovenskemu gledališču enakopravnost z beograjskim in zagrebškim. Janko pa je pritrjeval in podkrepljal mojo prošnjo.

Nič nisem bil živčen v Beogradu pred jugoslovenskimi ministri, saj sem bil svoje živce utrdil že pred dobrega pol leta na Dunaju, ko sem prosjačil avstrijske ministre, naj mi osvobode igralce in glasbenike vojne službe, da nam bo mogoče začeti s sezono 1918-19. Takrat pa sta mi krepko sekundirala dr. Anton Korošec in dr. Gregor Žerjav.

O Bog, vsi so že pokojni, jugoslovenski in avstrijski ministri ter moji slovenski sekundantje v borbi za naše gledališče, ki sva ga takrat s takisto še pokojnim Pragrotnikom pravkar energično zopet postavila iz kinematografske sramote na solidno podlago in se je začelo razcvetati! Vsi so že pokojni — le jaz sem še ostal, da pišem — nekrologe!

Potrebni so ti nekrologi, zakaj nekateri se trudijo, da se vse pozabi, da se vsi spomini na zasluge drugih zatró in da se tem bolj blešče njihova veledela... Ali vsaj papir naj ohrani za objektivno zgodovino te podatke, spomin tudi na Janka Bleiweisa, že skoro pozabljenega...

Ljubi moj Janko, zdaj si že v družbi deda Janeza, očeta Karla, matere, brata dr. Demetra, brata polkovnika in drugih svojcev, pa Hribarja, dr. Tavčarja, dr. Periča in komisarjev in gerentov. Prav gotovo Ti je lepše in bolje kakor nam, ki zaman že tako dolgo hrepenimo po človečanski ljubezni in miru.

Ave, anima candida!

Fran Govekar.

Otrokom je treba gledati v usta

V nekem dunajskem otroškem domu so omejili nalezljive otroške bolezni — predvsem ošpice, škrlatinko in davico — na najnižjo mero. Razlika je bila tembolj očitna, ker so prejšnje čase nastopale otroške bolezni v tem zavodu v prav tolikšni meri, kakor po drugih dunajskih otroških domovih. Tako rekoč čez noč je število bolezni presenetljivo padlo. Zgodilo se je to s tistim dnem, ko je šef-zdravnik uvedel prepreto novost. Sleherni dan pred kosilom roma vsa otroška procesija mimo nadzorovalne sestre. Vsak otrok se pred sestro za trenutek ustavi, široko odpre usta, reče »a« in sestra mu pogleda v »ž clo«. Šest do osem otrok pregleda v eni sami minuti.

Treba je pomisliti, kaj pomeni za otroški dom, ako v njem kakšne tri dni prej odkrijejo obolelost za ošpicami. Ošpice so prve dni posebno nalezljive, bolezen pa se prepozna po navali šele, ko je že v razvoju ker se otroci spočetka ne zdijo bolni. Okuženje se lahko torej nekaj dni svobodno razvija. Ako pa prideš obolenju takoj na sled, se da okuženje z lahkoto preprečiti. Zakaj ne bi skrbna mati dnevno pogledala svojim otrokom v usta? Prav tako, kakor mora sleherni dan pogledati, ali so roke snažno umite, in ali so vrat in ušesa v redu, mora nadzorovati redno umivanje zob in mora sleherni dan pogledati otroku v usta in v grlo. Izpočetka je seveda vsaka mati precej negotova in jemlje sleherno rdečo liso že hudo resno. Kmalu pa si nabere potrebne izkušnje in zna dobro razločevati, kdaj v resnici preti nevarnost.

Otrok mora ob zadostni svetlobi široko ziniti in izgovoriti črko »a«. Z žličko lahko mati krcti otroku jeziček. Natančno pregleda vsa usta in žrelo. Z jezičkom vred mora vse biti enakomerno bledo-rdeče. Pri katarju grla nebo temneje zardi, opazi se morda tudi otekmina. Izkušena mati bo nadalje kmalu spoznala, ali so mandeljni vneti. Bele gnojne pike in rumenkasta obloga na njih niso redke. Na vsak način je treba ob sumljivem pojavu izmeriti temperaturo. Vnetje v grlu z vročino je treba vedno vzeti resno, ker se na ta način pričenjajo različne bolezni. Vnetje mandljev lahko postane kronično in potem ni vedno zvezano z bolečinami v vratu, marveč se javlja le v splošni pobitosti. Gnoječi se mandlji spravljajo svoj strup v obtok krvi in povzročajo vnetje ledvic, bolezni na srcu, revmo in podobno.

Pri davici opazimo po navadi sivkasto, belo-sivo ali sivo-rumeno oblogo kakor tančico nad mandlji in goltom. Najbolj značilen pa je sladkoben, gnojen duh. Izpočetka otrok večkrat ne čuti bolečin v vratu. Pri škrlatinki opazimo rdečico v goltu in na mandljih, razen tega je rdeča tudi konica jezika, medtem ko pozneje v težjih primerih perdi ves jezik, da je kakor malinast. Lahki primeri škrlatinke, ki povzročajo le majhne slabosti, pa so neprijetni zaradi tega, ker ogražajo druge otroke in ker bolnička samega ne spravijo v posteljo, zaradi česar prav lahko nastopijo tiste posledice, katerih se vsaka mati tako zelo boji. Ošpice se javljajo, preden na zunaj opazimo kaj sumljivega z rdečico v goltu ter z belimi lisami na notranji strani lic. Te pike so kakor madeži apna, oblani od rdečice. V ustnih kotih nasproti spodnjim kočnikom jih lahko najbolje opazimo. Čim odkrijemo te pegice, ločimo druge otroke izpod dveh let in splih vso nežnejšo otročad od bolnika, v kolikor se materi ne zdi najbolje, da otroci kar vsi naenkrat prebolijo ošpice. Obložen jezik nam pove, da v prebavi nekaj ni v redu in da je treba paziti na hrano, pijačo in prebavo. Hripa se tudi prične pogostokrat, a ne vedno z vnetjem v vratu.

Matere naj seveda nikar ne mislijo, da bodo po navedenih kratkih napotkih že kar same spoznale sleherno bolezen. To naj bo samo opozorilo, že to nekaj velja! Ob mrzlici spada otrok v posteljo. Poklicati je treba zdravnika. Kjer je pravočasna pomoč, poteče bolezen milejše. Komplikacije in okuženja se pa lahko s tem locela omejijo.

Več otrok kakor predlanskim

se je lani rodilo v vseh treh župnijah južne Ljubljane, ki beleži skromen pa zadovoljiv naravni prirastek prebivalstva

Južna Ljubljana, na ravnini, ki je vklenjena med rožniško in golovško gričevje, je cerkveno upravno razdaljena na tri župnije: viško, trnovsko in šentjakobsko. Vse te tri župnije so že pred vojno in v minulih vojnih letih izkazovale vedno zdravo gibanje prebivalstva. Vsako leto smo zabeležili v južni Ljubljani vsaj skromen naravni prirast prebivalstva. Podobno je tudi lani, ko se je v primeri s predlanskim letom pomnožilo število rojstev, čeprav je istočasno nekoliko poraslo tudi število smrti, je bilanca še vedno razmeroma ugodna. V vseh treh župnijah se je lani rodilo 74 župljanov več, kakor pa jih je umrlo.

V trnovski, šentjakobski in viški župniji se je lani rodilo skupno 364 otrok (predlanskim 308). Umrlo pa je 290 župljanov (predlanskim 264). Zanimive so te številke tudi, če pogledamo razmerje med dečki in deklicami, oziroma med moškimi in ženskami. V vseh treh župnijah skupno se je rodilo več dečkov kakor deklic, in sicer 192 dečkov in 172 deklic. Umrlo pa je manj moških in več žensk, in sicer 131 moških in 149 žensk. Tako gre večji del naravnega prirastka v korist moških. Navzno se je v vseh treh župnijah število moških dvignilo za 51, število žensk pa za 23.

Posamezne župnije nam nudijo za lansko leto naslednjo sliko naravnega gibanja prebivalstva v njihovem območju:

Trnovska župnija

V Trnovem se je lani rodilo 177 otrok (predlanskim 129). Dečkov 103 (67) deklic 74 (62). V Trnovem se je tako lani rodilo 48 otrok več kakor predlanskim. Doma se je rodilo 24 v bolnišnici 113, v Šlajmerjevem domu 39 in v sanatoriju Emoni 1 otrok.

Umrlo je v trnovski župniji lani skupno 122 oseb (90), torej 32 več kakor predlanskim. Med pokojnimi je 61 moških (52) in 61 žensk (38). Doma jih je umrlo 69, med temi 60 znanih in 9 neznanih, v bolnišnici 48, v Šlajmerjevem domu 3, v Leonišču 1 in zunaj 1. Med umrlimi je bilo lani 14 otrok, 19 jih je doseglo starost čez 70 let, 10 starost čez 80 let, 2 pa sta umrla v starosti nad 90 let: Franc Piber, preužitkar na Ižanski cesti in Alojzij Pir, bivši železničar iz Jeranove ulice, ki sta oba dosegla starost 93 let.

Porok je bilo v trnovski župniji lani 60, v druge župnije pa se je šlo poročit 8 dvojic. Oklicanih je bilo 115 dvojic. Lani je bilo 9 porok več kakor v prejšnjem letu. Vsi ženini, razen enega, so bili rojeni že v tem stoletju. Večina nevest je bila mlajša. Najmlajša je bila stara šele 17 let, 13 pa se jih je poročilo v starosti 18 do 21 let.

Kronist trnovske župnije beleži tudi nekaj drugih za župnijo važnih dogodkov. V juliju je bila nova maša g. Dušana Rueha, v avgustu zlata maša župnika Franca S. Finžgarja, 14. septembra pa je pogorela streha trnovske cerkve. V trnovskem župnišču je sedaj nastanjena šola, kakor je bilo to že pred letom 1875. Predlanskim je našel v trnovskem župnišču zavetje otroški vrtec iz Grabna, lani proti koncu leta pa celo trije razredi ljudske šole, med tem ko imajo drugi pouk pri Sokliču. Za revne in pomoči potrebne sta po možnosti skrbeli Elizabetna in Vincencijeva konferenca, ki sta lobili več mladih, delovnih članov in članic.

Župnija sv. Antona na Viču

Kljub težkim časom so se v preteklem letu Vičani pridno ženili. 60 dvojic je zamenjalo samski stan z zakonskim; kar 19 več kakor predlanskim. Vsi so si obljubili dosmrtno zvestobo pred domačim oltarjem sv. Antona, razen štirih. Oklicanih je bilo 79 dvojic, 22 več kakor predlanskim.

Luč sveta Vičani raje zagledajo drugod kakor pa doma. Samo 5 dečkov in 5 deklic se je opogumilo, da so takoj prvi trenutek pogledali domačim razmeram v obraz, naj si bodo že kakršnekoli. Druge je štorklja spustila drugod na ta zmedeni svet. Največ v bolnišnici in v Šlajmerjevem domu. Vseh skupaj je bilo rojenih 92. Za predlanskim letom so na Viču zaostali za 11 otrok. Štirim ve rojstna in krstna knjiga povedati samo za mater, za očeta pa ne ve. Zanimivo je, da je bilo prejlani dosti več dečkov (65) kakor pa deklic (38). Kronista je že skrbelo, da bo na Viču zmanjkalo nevest. Lani je bilo drugače. Dečkov je 39, deklic 53. Razmerje se je torej že zravnalo.

Če so na Viču lani zaostali z rojstvi za predlanskim letom, so zaostali pa tudi z mrliči. Predlanskim so umrli 103 župljani, lani pa le 92. Doma se jih je preselilo na drugi svet 53, v bolnišnici in drugod pa 39. Umrlo je 45 moških in 47 žensk. V vojski pač zori smrtna žetev. Veliko je umrlo posebno starih ljudi: 12 čez 80 let in 3 čez 90 let starosti. Velika večina Vičanov je umrla spravljena z Bogom. Njihova trupla so pokopana na župnijskem pokopališču na Viču, kamor je bilo prepeljanih 79 mrličev, 24 pa jih počiva pri Sv. Križu. Kronist pripomnja, da si nekateri pač žele, da v čim lami poslušati žuborenje Gradaščice, drugi pa hrepene še po smrti ozirati se v gorenjsko skalnato stran.

Versko življenje v župniji se je razvijalo v skladu z vojnimi razmerami, posebno v znamenju pobožnosti prvih petkov in sobot. Brezmadežnemu srcu Marijinemu se je posvetilo lani nad polovico družin v župniji, in sicer 800. Kakor predlanskim je bila tudi lani župnija še vedno razdeljena po žični pregraji na dva dela. Za župljane onstran pregraje je vse nedelje in praznike maša na Vidičevi opekarni.

Župnija sv. Jakoba

Rojstna in krstna knjiga šentjakobske župnije beleži lani 95 rojstev (predlanskim 76): 50 dečkov in 45 deklic. Sedem otrok se je rodilo doma, 88 pa v bolnišnicah.

Oklicanih je bilo 77 dvojic. Poročilo se je doma 42, drugod 6 (predlanskim 60). Večina ženinov in nevest je bila stara od 20 do 40 let. Najstarejši ženin se je poročil v 55.letu svojega življenja na smrtni postelji. Najmlajša nevesta je dosegla komaj 19 let.

Umrlo je v župniji Sv. Jakoba lani 76 oseb (predlanskim 71): 35 moških in 41 žensk. Doma jih je umrlo 35, v bolnišnici pa 41. Med umrlimi je 7 otrok in 69 odraslih. Previdenih je bilo 53, neprevidenih 16. Med temi je 13 župljanov, ki so umrli nagle smrti.

Najstarejša lani umrla župljanka je bila upokojenka Tobačne tovarne Frančiška Zdravičeva z Osojne poti. Dosegla je starost 88 let.

Šentjakobsko župnijo so lani vodile nove roke. Za pokojnim župnikom Barletom je že predlanskim postal župnik ljubeznivi gospod dr. Arnejc, ki se je že lodobra udomačil med svojimi novimi župljani. Lani je župnik dr. Arnejc posvetil svojo pozornost predvsem župnišču, ki ga je delno popravil in preuredil. Vse župnišče je bilo prebeljeno in prepleskano. Dela so zahtevala precej izdatkov, pri katerih kritju mu je ljubeznivo pomagal vršilec dolžnosti mestnega župana g. Jančigaj, župnik dr. Arnejc ima še razne načrte, vendar z njimi ne more sebi na dan, ker so pač težave z denarjem na vseh koncih in krajih. Župljani pogosto hodijo k njemu s prošnjo, da bi vendar na kakršenkoli način uredil uro v cerkvenem stolpu, ki zelo rada zaostaja ali pa sploh stoji. Za popravilo ure je sedaj že zelo težko dobiti primernega mojstra. Razen tega je ura tako zasmoljena, da bi potrebovala mnogo masti, preden bi se zopet vrnila v svoje staro stanje. Ker pa je danes masti bolj malo na razpolago nevsol, jo bo pač treba še nekaj časa mazati z božjo mastjo — potrpljenjem. Čim bo na mogoče, bo tudi šentjakobska ura ponovno tekla kakor prej.

Varčujte z elektriko!

Obvestilo

Socialna pomoč sprejema še naslaje prostovoljne prispevke v svoji poslovalnici v Gradišču št. 4, nasproti Dramskemu gledališču (tel. št. 30-39).

Prosimo zato vse, ki so pripravljeni darovati Socialni pomoči v blagu ali sredstvih, da izročijo te predmete v poslovalnici, ali pa sporočijo svoj naslov poslovalnici ali osrednjemu uradu Socialne pomoči, Gosposvetska cesta 2/I. (tel. št. 39-01), da pride naš nameščenec po darovane predmete.

Prav tako sprejema poslovalnica tudi denarne prispevke.

KULTURNI PREGLED

Utrinki

Krizo izobraženstva opazujejo mnogi z dveh strani: kot prevladovanje polizobraženstva in kot prevladovanje specialistov. Oba pojava sta enako negativna za splošno duhovno kulturo in enako povezana s civilizacijo tehničnega razdobja evropske zgodovine.

Med poglavitnimi vzroki kulturne krize je dejstvo, da je prav v našem času izobrazbeni univerzalizem dosegel na nižjo točko in postal malone nemogoč. Če hočemo to doumeti, si zamislimo tip izobraženca nekoč in sedaj. Izobraženec pred stoletji je imel v nekaterih panogah manjše znanje, kakor ga ima sedaj človek z ljudsko šolo; n. pr. v naravoslovju. Njegova načitanost je bila kvantitativno nepримerno skromnejša nego pri današnjem povprečnem polinteligentu. Vzlic temu je stal duhovno višje. Zakaj njegov duhovni pogled je mogel ne le površno, marveč malone do dna pregledati vsa važnejša področja človeškega znanja in si tako pridobiti tisti univerzalizem ki je najtrdnejši temelj osebne intelektualne kulture. To, kar je čital (n. pr. antične pisatelje), je poznal temeljito in večji del iz prve roke; ni poznal današnjega hlastanja po vedno nov, duševni hrani, ena stran Vergila mu je pogosto nudila več kakor današnjemu izobražencu debela knjiga. Več — ne v smislu kvantitativnega znanja, marveč v smislu notranjega doživljanja, razmišljanja, umstvenega in srčnega uživanja. Eden zadnjih izobražencev takega univerzalnega tipa je bil Goethe, ki so mu bila še odprta malone vsa področja naravoslovnih ved zgodovina, filozofija, jezikoslovje, literatura, umetnost. Njegovo enciklopedično znanje pa ni bilo takrat tako izjemen pojav, četudi so bili drugi polihistori manj genialni kakor Goethe. Takratno stanje znanosti je še omogočalo podobne pojave.

Stoletje po Goethejevi smrti je bil duhovni svet že dokaj drugačen. Izobraženec našega časa je lahko globok in temeljit samo v neki stroki, na svojem znanstvenem področju, povsod drugod pa je samo bolj ali manj razgledan, za vsako drugo stroko je diletant, če se z njo nekoliko več bavi, ali pa le navaden polinteligent. Danes so vede tako razčlenjene da na primer fizik ni več razgledan v geologiji ali biologiji; v biologiji sami je strokovnjak v eni panogi že nestrokovnjak v drugi. Ta silna razčlenjenost znanosti je povzročila v znanstveni izobrazbi vrzeli, kakor jih izobraženec starega tipa ni poznal. Tudi danes hoče biti marsikdo polihistor, vendar je v tem svojem na široko segajočem zanimanju vedno manj zanesljiv, vedno manj temeljit, zakaj že za temeljito obvladanje ene same stroke je potrebno včasi vse življenje. Spričo ogromnega razvoja znanosti postaja njen svet čedalje manj pregleden, jasen in dostopen univerzalni kulturi, njegovi krogi se vedno bolj sklepajo in zapirajo.

Nastajanje polinteligentov z njihovo šibko znanstveno izobrazbo in površno razgledanostjo in nastajanje specialistov z njihovim globokim, a zelo omejenim znanjem in ozkim duhovnim razgledom sta dva značilna pojava današnje civilizacije.

*

Kriza izobraženstva ni samo v pomanjkljivem in v površnem znanju, kajti pred njenimi negativnimi učinki na splošno kulturo nas ne obvaruje niti globoko znanje, če je omejeno zgolj na stroko. Kriza je v tem, da vedno bolj ugaša ideal izobraženca, kakor so ga postavili stari, in vera v smiselnost njegovega družbenega poslanstva. Z druge strani je dokaj zabrisan pravi smoter izobraževanja, ki je po stari humanistični definiciji v tem, da stori človeka še bolj človeškega.

Izobrazba v visokem kulturnem smislu bi bila v naslednjem: *a)* da se poleg intelekta izobrazi, t. j. smotrno in smiselno izoblikuje človekov čuvstven svet in njegova volja! *b)* da nudi trden in globok razgled po vseh panogah človeškega znanja, izbistri naš kritični čut, razvije našo sposobnost razločevanja in vrednotenja, naše stališče v problemih dobra in zla; dalje, da utrdi stanovitnost mišljenja v osnovnih življenjskih vprašanjih izbirajoč med minljivim, zgolj časovnim, večne vrednote; in še to, da nam dá zanesljivejši estetski okus, teoretsko podlago za našo praktično dejavnost, neke trdnejše norme za naše zadržanje v življenju i. pod. Koliko tega dajejo absolventu današnje šole?

*

Če bi hoteli vzroke velike kulturne krize reducirati zgolj na površno znanje, na znanstveno nezadostno mišljenje, bi ponavljali napako razsvetljenstva, ki je verovalo, da zadošča za rešitev vseh življenjskih problemov samo razumsko znanje in da smo s spoznanjem rešili tudi že problem dobra in zla. Pojav pa sega mnogo globlje, v samo strukturo našega materialnega in duhovnega življenja, v njegove moralne, socialne in materialne sestavine. To ni samo kriza intelekta, marveč tudi kriza vesti in kriza volje; skratka, zamotan proces v vsem, kar človek je. Nedvomno so važni duhovni in duševni vzroki, ne smemo pa prezreti tudi ogromnih materialnih sprememb pod vplivom tehnike — sprememb, ki se jim niti zobnatenstvo ni znalo prilagoditi in jih obvladati. Mnogo zla je v starih, nesposobnih institucijah in sistemih, v neprimernih metodah, nekaj ga je celo v vplivih bioloških sil, v degeneriranju posameznikov, v slučajnostnem neurejenem razpolaganju z dedno snovjo, v pomanjkanju ali v pomanjkljivostih evgenike.

*

Za našo dobo je značilen tip izobraženca ali še bolj polizobraženca, ki skuša prenesti svoj manjvrednostni kompleks ali celo kako svojo karakterno slabost, n. pr. miselno lenobo, na katero drugo področje, kjer je laže simulirati in kjer lahko postanejo duhovne ali moralne pomanjkljivosti celo jamstvo večjega uspeha.

*

V nekem smislu bi mogli reči, da ima današnji človek, tudi tedaj, ko kot izobraženec ni na višku, preveč znanja. To znanje mnoge ovira, da ne razvijajo antičnih moških odlik, združenih v širokem latinskem pojmu virtus. Kako strahotno je v tej klepetavi in vsevedni družbi, ki jo je ustvarila napačna demokracija, zakrnel na pr. nekdanji vrteški čut časti! Kje so časi, ko se je človeku določene zobrazbene stopnje zdelo izpod časti, storiti neko nedostojno dejanje! Zakrnevanje nekaterih vrlin — to je stopnjevanje drame sodobnega življenja. Zaman je vse: družba, ki si ne ustvari in si ne vsiljuje kodeksa obvezne noblese, kaj kmalu degenerira na stopnjo kriminalne ravnodušnosti za plemenitost in vrline, za samoobvladovanje in disciplino.

*

Pod vplivom tehnike, ki obvladuje današnje civilizirano človeštvo, je sigurno znanje naperjeno v dejavnost, zakaj tehnika je največja zoprnica mirne in nezainteresirane kontemplacije. V akcijo prehajajoče znanje pa kaj kmalu privede v verovanje, ker na tleh pozitivnih vednosti akcija prehitro zmanjka tal; akcija se dolgo ne zadovoljuje s počasnim tempom znanosti, z njeno empiričnostjo, z eksperimentalno metodo. Verovanje na podlagi znanja pa je po navadi zelo ošabno in napadalno. Zakaj z verovanjem se znanje prenaša v čustva, iz čustev pa v strasti. Tako nastaja neka nova nevarna vrsta mistike: »znanstvena« mistika. Sem sodijo tudi nekateri materialistični pojavi. V stvareh, ki se tičejo človeškega duha, je n. pr. materialistično-mehanistično gledanje izrazit pojav te prečudne »znanstvene« mistike.

*

Spor za absolutno ali relativno resnico bo končan šele tedaj, ko bo človek sam absoluten, zakaj absolutnemu je vse absolutno. Tisti hip, ko bi postal to, pa bi prenehal biti človek.

*

Dve stvari imata nepravilen vpliv na naše sodbe o ljudeh in na naše odnose do njih: obleka in naslov. Medtem ko prva zakriva moreb tno umazanost telesa, zakriva druga moreb tno praznoto duha. Toda kdo se lahko povsem otrese praznovernega čara, ki ga imata obedve stvari? Vsi smo sužnji videza.

*

Med odlikami, ki zakrnevajo v našem času, je tudi čut za mero. Postavimo: čut za mero v hvali ali v grji. Medtem ko grajo nekoliko brzda zavest večje odgovornosti; ali strah pred posledicami, se zdi, da v hvali tistega, ki hoče hvaliti, ni ne mere in ne odgovornosti. Nekdo spake slov-

Kronika

* **Vdova po pisatelju Karlu Mayu je umrla** v 81. letu svoje dobe. Živela je do svoje smrti v vili »Schatterhand« v Radebeulu pri Berlinu. Izza smrti svojega moža je budno pazila na to, da je ostala pisateljska tradicija Karla Maya ohranjena v zmislu njegovega življenjskega dela.

* **Zbirka italijanskih vojakov na Kreti.** Iz italijanskega glavnega stana javljajo uradno, da je poslal poveljnik trdnjave na Kreti Duceju brzojavko, v kateri mu sporoča, da so napravili italijanski vojaki, ki se skupaj z nemškimi četami bore na otoku, za Božič zbirko, pri kateri so zbrali 1 milijon 300.000 lir.

* **Tifus v Moldaviji.** Po vesti turške poročevalske službe je izbruhnila v Moldaviji epidemija tifusa. Pomanjkanje zdravnikov, strežnega osebja in zdravil je povzročilo naglo razširjenje epidemije, tako, da je bila rumunska vlada prisiljena, mobilizirati slušatelje medicine.

* **Velike izgube britanske vojne mornarice.** Britanska vojna mornarica je utrpela po izjavi parlamentarnega tajnika admiralitete lorda Bruntiefielda v tej vojni izgube 47.000 padlih in pogrešanih, 13.000 ranjenih in 5.500 ujetih.

* **Škandal v Stockholmu.** Stockholmska lista »Helgens Nyheter« ter »Stockholms Extrablad« poročata, da je neki avtoizvošček pred božičnimi dnevi močno razžalil švedskega kralja Gustava, ko je pred Božičem nakupoval v neki trgovini. Škandalozna zadeva se je dogodila, ko je hotel kralj obiskati neko trgovino, da bi kupil božična darila za kraljevo rodbino. Avtoizvošček se ni hotel umakniti kraljevemu avtomobilu ter je opsoval kralja z besedami, ki jih ni moči navesti v tisku. Škandal bo imel sodni odmev.

Iz Ljubljane

u— **Nova grobova.** Za vedno je zapustila svojce vdova po zvaničniku državnih železnic ga. Marija Volkova, rojena Žitko. K večnemu počitku bodo blago pokojnico spremili v petek ob pol 9. iz kapele sv. Andreja na žalah na pokopališče k Sv. Križu. — V častitljivi starosti 88 let je preminila ga. Eliza Faninger. Pogreb dobre matere in babice bo v petek ob 10 iz kapele sv. Petra na žalah k Sv. Križu. — Naj v miru počivata! Svojcem izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **V. simfonični koncert Radia Ljubljane.** V. simfonični koncert Radia Ljubljane bo obsegal naslednji spored: Richard Wagner: Predigra k »Lohengrinu«, Ludwig van Beethoven: Simfonija v C-duru (Jenaer), Hugo Wolf: Italijanska podoknica, Max von Schillings: Simfonični prolog opere »Kralj Oidipus« po Sofokleju, Franz Liszt: Madžarska rapsodija št. 2. Koncert bo 15. t. m. v veliki unionski dvorani in se bo pričel točno ob 18. uri. Igral bo pomnoženi radijski orkester pod vodstvom intendanta državnega gledališča Ferdinanda Herzoga. Predprodaja vstopnic s sporedi v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Opozarjamo na spominsko proslavo 20. obletnice smrti skladatelja Viktorja Parme,** ki se bo vršila dne 13. januarja, v soboto. Opera bo uprizorila njegovo enodejansko opero v treh slikah »Stara pesem« z Jankom, Bukovčevo, Čulnom in Rakovcem v glavnih partijah. Libreto je delo Gulda Menascija, prevod in predelava sta delo V. Ukmarja. Opera spada po svojem značaju v dobo zgodnje romantike. Snov je povzeta po stari pesmi o kralju in mladi kraljici in njeni ljubezni do paža, ki ju oba pogubi. Na proslavi bo igral orkester najprej intermezzo iz Parmove opere »Ksenija«, nato bo govoril ravnatelj Opere V. Ukmar spominski govor o skladatelju, sledila bo izvedba »Stare pesmi«. Dirigiral bo A. Neffat, režija in koreografija: inž P. Golovin, inscenacija: inž. arh. E. Franz. Kostumi: J. Vilfanova.

u— **Javna knjižnica** Pokrajinske delavske zveze (Delavske zbornice) na Miklošičev cesti je odslej zaradi omejitve električne razsvetljave odprta vsak delavnik neprekinjeno od devetih dopoldne do pol štirih popoldne.

u— **Za stare in onemogle Ljubljančane** v mestnem zavetišču v Japljevi ulici je v počastitev spomina pok. g. Janka Bleiweisa-Trsteniškega polarila 500 lir ga. **Marija Šarabon** z Zaloške c. št. 1, mestni gradbeni direktor v p., g. inž. **Matko Prelovšek** je pa za isti namen nakazal 200 lir, prav tako je pa z istim namenom podaril 200 lir g. **Hanuš Krofta,** ravnatelj Ljubljanske kreditne banke. Mestno županstvo izreka dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

u— **Ob sprejemu izrednega honorarja** se je odrslko tehnično osebje državne opere spomnilo starih in onemoglih Ljubljančanov v mestnem zavetišču v Japljevi ulici ter jim podarilo 406 lir. Dobrosrčnim sodelavcem naše glasbene umetnosti, ki gotove ne žive v izobilju, izreka mestno županstvo najtoplejšo zahvalo posebno tudi za dobri zgled, ki so ga dali drugemu javnemu uslužbenstvu, da je tudi v najskromnejših razmerah mogoče izkazovati dobra dela.

u— **Za Socialno pomoč** je darovala Dekliška igralska družina Drenov grič 1350 lir od uprizorjene igre. Iskrena zahvala!

u— **Zajci postajajo mladim drevesom nevarni!** Visoko zapadli sneg je onemogočil divjačini prehrano na prostem, zato je verjetno, da se bo divjad čim dalje bolj zatekala v bližino človeških bivališč ter si tamkaj iskala hrane. Največja nevarnost grozi spričo tega mlademu drevju, kajti znano je, da zajec obgloje gladko drevesno skorjo in s tem drevo lahko popolnoma uniči ali pa poškoduje za več let. V nevarnosti so torej vsa mlada drevesca. Posebno na periferiji je ta nevarnost znatna, če nisc drevesa zavarovana s povezanimi količi ali kako drugače. Pri hišnih vrtovih je treba skrbeti posebno za to, da ne ostanejo vhodi ponoči odprti, kajti noč ima svojo moč tudi za glodalce, ki napravijo na mladem drevju lahko veliko škodo.

u— **Dijaški koledarček za l. 1945.** je izšel za božič v trpežni okusni vezavi. Dobi se v trgovini Knjigarne Tisk. zadruge, Selenburgova ulica 3.

u— **Obiščite razstavo Božidarja Kramolca** v salonu Kos, prehod Nebotičnika.

Z Vrhnike

Statistični pregled ljudskega gibanja. Vrhniška župnija je precej velika, poleg samega trga spadajo vanjo še vasi: Stara Vrhnika, Mirke, Verd, Sinja gorica, Blatna Brezovica, Velika in Mala Ligojna, Drenov grič in Lesno brdo. L. 1944. je dobila Vrhnika 97 novih župljanov, 85 se jih je rodilo doma, 12 pa v Ljubljani, mel njimi 58 fantov in 39 deklic. Preminilo je 65 župljanov in 25 ljudi iz drugih župnij, ki so naglo umrli. Stari so bili od 18 do 25 let. Med 65 umrlimi župljani je bilo 14 otrok, med njimi 2 mrtvo rojena, v starosti 2 do 6 let. Najstarejša umrla je imela 96 let, pa tudi ostali so umrli v visoki starosti, ol 80 let naprej, bili so večinoma preužitkarji. Umrlo je 31 moških in 20 žensk. Oklicov je bilo 26, porok pa 18, 8 novih zakonskih dvojic se je poročilo v drugih župnijah. Ločitev ni bilo, kakor tudi ne prestopkov v druge vere. Smrtnost pri moških je bila mnogo večja kakor pri ženskah, razlika je 11. Rodile se je pa 19 dečkov več kot deklic

S Koroškega

Za delo so bile odlikovane naslednje koroške rojakinje v Celovcu: Pavla Laknerjeva, Erna Grumova, Marija Baumgartnerjeva, Hana Hauptmannova, Mena Kraulandova, Matilda Cvikova, Pavla Spendirjeva in Vilma Aleševa.

Dekleta 2. tečaja ženskega učiteljišča v Celovcu so nabrala in pokloniła Nemškemu Rdečemu križu 650 mark gotovine.

Za oškodovance pri letalskih napadih je izdal višji župan v Celovcu posebne določbe, ki omogočajo lažje in hitrejše uradno poslovanje. V ta namen je bila v Celovcu odprta posebna pisarna, ki izdaja oškodovancem izkazila in potrdila, da so res potrebni pomoči in podpore. Poseben urad izplačuje predujme za povzročeno škodo, skrbi za preskrbo po bombnih napadih prizadetih oseb z obleko, obuvalom, gorivom itd. Prav tam prejmejo takšne osebe tudi življenjske nakaznice ter nakazila za stanovanja.

Nesreča z lesnim plinom. 21 letni avtomobilski vozač Jurij Kramer iz Celovca je zaspal na avtomobilskem sedežu v garaži. Nesreča je hotela, da so se v vozilu ponoči stvorili strupeni plini od lesnega oglja in naslednje jutro so našli Kramerja v vozilu mrtvega.

V plamenih se je zadušila. 70letna Karolina Knausova iz Celovca je ponoči zakurila pečico, da bi posušila oprano perilo. Ko se je ogenj v pečici razžaril, je nastala tako velika vročina, da so se posušeni predmeti vneli. Napravil se je tako gost dim, da je Knausovo omamil in preden se je utegnila starka rešiti, se je že zadušila. Požar so odkrili šele po nesreči v jutranjih urah, in sicer je opozoril sosede na nesrečo lajajoči pes. Reševalci so vdrli v stanovanje, ko so goreli že leseni deli oken, Knausova pa je bila že mrtva.

Na pet let ječe je bila obsojena 40letna Frida Jordanova, ki ima moža pri vojakih ter je spečala svojo hčer z nekim francoskim ujetnikom. Sodišče je pozvalo na odgovor mater in hčer ter prisodilo tudi hčeri dve leti ječe.

S Štajerskega

Smrt štajerskega vzgojitelja. V Gradcu je umrl višji šolski svetnik Teolor Vodopiutz v 60. letu svoje dobe. Štajerski listi slavijo pokojnika kot odličnega vzgojitelja nemške mladine na štajerskih srednjih šolah. Obenem je bil Vodopiutz prepričan narodni socialist in je kot tak bil preganjan. Njegove telesne ostanke so vpepelili v graškem krematoriju.

V Leskovcu pri Ptuju so 27. decemb a lani izročili svojemu namenu novo zdravstveno ustanovo. Otvoritev zavoda se je izvršila v navzočnosti ptujskega okrožnega voditelja Fritza Bauerja, ptujskega župana, blokovnih voditljev in drugih funkcionarjev stranke. Področje nove zdravstvene ustanove sega od Ljutomera preko Polskave in Zavrča do mejnega ozemlja. Od nove ustanove bo imelo velike koristi zlasti kmečko prebivalstvo, predvsem vinčarji in bajtarji. Njihove družine štejejo često 6 in več otrok, družinski poglavarji pa jedva lahko poskrbijo svojcem za kruh, v bolezenskih primerih jim doslej niso mogli dosti pomagati. Odslej bo v tem pogledu nastopilo izboljšanje.

V Mariboru je umrl generalni major Ante Lesić, ki je učakal 82 let. Rodom iz Bošnjakov pri Vinkovcih se je Lesić po dovršeni srednji šoli posvetil častniškemu poklicu v bivši avstroogrski vojski ter je deloval v raznih garnizijah. V dobi svetovne vojne 1914-1918 si je pridobil razna odlikovanja. Kot poveljnik trdnjavske posadke v Kotoru je šel v pokoj ter se naselil l. 1919. v Mariboru. Tam je bil več let dejaven tudi v novinarski stroki. Zadnje čase je živel v Sv. Petru v mariborski okolici.

Iz Trsta

Umetnostne razstave. Dne 1. februarja bo otvorjena v Trstu kolektivna razstava tržaških likovnih umetnikov v prostorih tržaške galerije v Akvedotu. Dne 15. januarja bo odprta v tržaški galeriji razstava ferarskega slikarja Marija Capuzza.

Pri Sv. Jakobu je vsako nedeljo in praznik ob 9. maša s slovenskim petjem in slovenski pridigo, ki jo ima mons. Omerza.

6,811.230 lir so prispevali Tržačani v času od 10. junija do 31. decembra 1944 v korist bombardirancem.

Smrtna kosa. Te dni so umrli v Trstu 37 letni Karel Lipot, 69 letna Jožefina Vales-Vertovec, 59 letni Stanislav Mate, 50-letni Rudolf Marušič, 19 letni Lucijan Mavrič, 39 letna Milka Vojnovič, 50 letni Jožef Zafret, 18 letni Marijan Kaligaris, 74 letna Marija Živic, 63 letna Alojzija Cijak-Mahnič, 58 letni Arnin Vuga, 54 letna Ana Sedmak-Ukmar, 81 letna Katarina Lah vd Čok, 87 letna Ivanka Petkovšek vd. Pintar, 82 letna Uršula Ukmar vd. Starc, 62-letna Hermina Kolavčič ter 71 letna Alojzija Racki.

Himen. Te dni so se poročili v Trstu mehanik Marij Košir in gospodnja Eglantina Poglajen, uradnik Marij Cerkvenič in gospodinja Julija Gregorič, krojač Hilarij Malaleni n gospodinja Ana Viskovič, uradnik Rihard Glasič in uradnica Nives Bogataj, uradnik Ivan Krapež in gospodinja Lilijana Balarin.

Gorelo je v stanovanjih v Katedralni ulici 9, v Istrski ulici 40 in v ulici Beccaria. Tržaški gasilci so preprečili razširjenje ognja.

Iz Gorice

Zadnja pot prof. J. Bratuža. Dne 2. januarja je pospremila Gorica zaslužnega kulturnega delavca prof. Joška Bratuža na njegovi zadnji poti. Slovenski pevci so mu zapeli pred hišo žalostinke. Pri Sv. Ignaciju na Travniku je bila maša zadušnica, ki jo je opravil župnik mons. Pičulin. Med mašo je sodeloval slovenski cerkveni pevski zbor. Med pogrebci so bili goriški nadškof dr. Margotti, podžupan dr. Nikolaj Tonkli, referent za slovenske zadeve na goriški prefekturi dr. Vogrič, prof. dr. Brumat in drugi goriški odličniki.

Plin bo odslej goriškim potrošnikom na razpolago od 7.15 do 7.45 in od 18.30 do 19.15.

Opozorilo

V zaklonišču naj bo obnašanje posameznika še bolj pazljivo, ker so ljudje nervozni in neskrpni. Vedno misli na to, da ne storiš svojemu bližnjemu ničesar, kar ne bi bilo povšeči Tebi samemu! — Vpitje sprehajanje, prerivanje, neumestne šale ne spadajo v zaklonišče.

Imejte vedno na umu, da zaklonišče ni smetišče, temveč prostor — po večini manj udoben — kjer je treba prebiti včasih dolge ure. Zato skušajmo ohraniti vsaj eno udobnost — čistočo!

Delitev racioniranih živil za januar

Za mesec januar prejmejo potrošniki vsak pri svojem stalnem trgovcu naslednja racionirana živila:

A) Mesto Ljubljana znotraj in zunaj bloka:

1. Na osnovno življsko nakaznico (znotraj bloka: zelen podton, zelen tisk, brez pretiska; zunaj bloka: ista z eno pretiskano rumeno črto):

dnevno 225 g kruha. Potrošniki, ki nabavljajo moko, prejmejo na prvih 16 dnevnih odrezkov za kruh ali moko (z datumi od 1. do 16. januarja) **2,976 kg enotne moke in 23 g kvasa;**

500 g riža in 500 g fižola na prvih 10 dnevnih odrezkov za riž—testenine (z datumi od 1. do 10. januarja);

250 g sladkorja skupno na vseh 10 odrezkov za sladkor;

1 del olja na spodnjih 8 odrezkov za maščobe (z datumi od 24. do 31. januarja);

250 g soli skupno na oba odrezka za sol;

125 g kavinega nadomestka na odrezek **»Jan—33«;**

80 g kvasa skupno na oba rumeno tiskana odrezka za kvas. (Te odrezke so prejeli samo potrošniki, ki ne prejemajo odrezkov za moko);

75 g mila skupno na oba odrezka za milo in **100 g pralnega praška** (za januar in februar skupaj) na odrezek **»Jan—30«.**

2. Na dodatno življsko nakaznico za ročne delavce (RD): (zelen podton, zelen tisk; pretiskan rumen »O« ali ena rumena črta):

dnevno 150 g kruha. Potrošniki, ki kupujejo moko, prejmejo za prvih 16 dnevnih odrezkov **1,984 kg enotne moke in 12 g kvasa.**

3. Na dodatno življsko nakaznico za delavce pri težkih delih (TD) (svetlozelen podton, temnozelen tisk, pretiskan rumen »O« ali ena rumena črta):

dnevno 250 g kruha. Potrošniki, ki nabavljajo moko, prejmejo za prvih 16 dni **3,304 kg enotne moke, 20 g kvasa in**

300 g riža na odrezek **»a«** ter **300 g fižola** na odrezek **»b«.**

4. Na dodatno življsko nakaznico za delavce Pri najtežjih delih (NTD) (svetlozeleni podton, temno zeleni tisk, pretiskan rumen »O« ali ena rumena črta):

dnevno 350 g kruha. Potrošniki, ki nabavljajo moko, prejmejo za prvih 16 dni **4.629 kg enotne moke, 27 g kvasa in**

300 g riža na odrezek **»a«** ter **300 g fižola** na odrezek **»b«.**

5. Na dodatno življsko nakaznico za noseče žene (N):

dnevno 150 g kruha. One, ki kupujejo moko, prejmejo za prvih 15 dni **1.860 kg enotne moke in 12 g kvasa.**

6. Na dodatno življsko nakaznico za kruh za bolnike: dnevno 100 g kruha, oziroma za prvih 15 dni **1.239 kg enotne moke in 8 g kvasa.**

7. Na dodatno živil. nakaznico »DoMa« za otroke od 0 do 3 let: (moder podton, črn tisk, brez pretiskanih črt ali z eno pretiskano rumeno črto):

250 g sladkorja na odrezek **»Mlad. a 101«.**

8. Na dodatno življsko nakaznico DoMa za mladino od 10—18 let (moder podton, črn tisk, brez pretiska ali z eno rumeno pretiskano črto): **1.281 kg enotne moke in 8 g kvasa** na odrezek **»Mlad. c 313«.**

9. Na družinsko nakaznico A, B in C (svetlomoder podton, temnomoder tisk brez pretiska):

5 škatlic vžigalic na odrezek **»1-A«,**

10 škatlic vžigalic na odrezek **»1-B«,**

15 škatlic vžigalic na odrezek **»1-C«**

Delitev ostalih živil bomo objavili pravočasno.

B) V občinah Ježica in Polje:

Opis nakaznic: vse nakaznice so enake barve kot ljubljanske, s to razliko, da so odrezki na vseh nakaznicah pretiskani **z eno rumeno črto.**

1. Na osnovno življsko nakaznico:

500 g riža in 500 kg fižola na prvih 10 dnevnih odrezkov za riž-testenine (z datumi od 1. do 10. januarja);

250 g sladkorja skupno na vseh 10 odrezkov za sladkor;

180 g zaseke na prvih 23 dnevnih odrezkov za maščobe (z datumi od 1. do 23 januarja);

1 del olja na spodnjih 8 odrezkov za maščobe (z datumi od 24. do 31. januarja);

250 g soli skupno na oba odrezka za sol;

125 g kavinega nadomestka na odrezek **»Jan-33«;**

80 g kvasa skupno na oba rumeno tiskana odrezka za kvas. (Ta odrezka so prejeli samo potrošniki, ki ne prejemajo odrezkov za moko);

75 g mila skupno na oba odrezka za milo;

100 g pralnega praška na odrezek **»Jan-30«** (skupaj za januar in februar);

2 škatlici vžigalic na odrezek **»Jan-27«.**

2. Na dodatno življsko nakaznico za delavce pri težkih delih (TD) in za delavce pri najtežjih delih (NTD):

300 g riža na odrezek **»a«** in **300 g fižola** na odrezek **»b«.**

3. Na dodatno živil. nakaznico »DoMa« za otroke do 3 let:

250 g sladkorja na odrezek **»Mlad. a 101«.**

Delitev moke na osnovno in na dodatne življske nakaznice bomo objavili pozneje.

C. V vseh ostalih podeželskih občinah:

Opis nakaznic: vse nakaznice so enake barve kot ljubljanske, s to razliko, da so odrezki na vseh nakaznicah pretiskani **z dvema rumenima črtama.**

1. Na osnovno življsko nakaznico:

500 g riža na prvih 5 dnevnih odrezkov za riž-testenine (z datumi od 1. do 5. januarja);

250 g sladkorja skupno na vseh 10 odrezkov za sladkor;

180 g zaseke na prvih 23 dnevnih odrezkov za maščobe (z datumi od 1. do 23 januarja);

1 del olja na spodnjih 8 dnevnih odrezkov za maščobe (z datumi od 24. do 31 januarja);

200 g soli skupno na oba odrezka za sol;

125 g kavinega nadomestka na odrezek **»Jan-33«;**

80 g kvasa skupno na oba rumeno tiskana odrezka za kvas (Ta odrezka so prejeli oni potrošniki, ki ne prejemajo odrezkov za moko);

75 g mila skupno na oba odrezka za milo;

100 g pralnega praška na odrezek **»Jan-30«** (skupaj za januar in februar);

2 škatlici vžigalic na odrezek **»Jan-27«**

2. Na dodatno življsko nakaznico za delavce pri težkih delih (TD) in za delavce pri najtežjih delih (NTD):

300 g riža na odrezek **»a«** in **300 g fižola** na odrezek **»b«.**

3. Na dodatno živil. nakaznico »DoMa« za otroke do 3 let:

250 g sladkorja na odrezek **»Mlad. a 101«.**

Delitev moke na osnovno in na dodatne življske nakaznice bomo objavili pozneje.

Beležnica

KOLEDAR

Četrtek, 11. januarja: Higin, Božidar.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Vznemirjena srca.
Kino Sloga: Poletje, solnce, dekle.
Kino Union: Pustolovščina se nadaljuje

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5; Deu-Klanjšček Dia, Gosposvetska cesta 4; Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Zatemnitev od 17,30 do 7,20

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

Četrtek, 11. jan. ob 16.30 dramska predstava: **Poslednji mož.** Red Sreda.
Petek, 12. jan. zaprto.
Sobota, 13. jan. ob 16.30: **Stara pesem.** Operna predstava. Premiera. Izv. 20. obletnica smrti Viktorja Parme. Cene od 60 lir navzdol.

❀

»Poslednji mož«. Spisal F. Ks. Svoboda. Vesoigra v treh dejanjih. Poslovenil F. Govekar. — Osebe: Petelin, hišni posestnik-Cesar, Petelinka-Nablocka, Helena, Zdenka in Jaroslav, njnuni otroci-Razbergerjeva, V. Juvanova, Verdonik, dr. Gabršek-Drenovec, inž. Sodar-Nakerst, Tončka Kavčič, gimnazijska-Skerljova, Barica, služkinja pri Petelinovih-Mazovčeva, vojak-Raztresen. — Godi se v večjem mestu okrog 1910. — Režiser: prof. O. Šest.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA

ČETRTEK, 11. JANUARJA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10—9.00: Jutranji koncert. Vmes od 7.30—7.40 poročila v slovenščini. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 12.00—12.30: Napoved sporeda, nato opoldanski koncert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini, poročilo o položaju in poročila v slovenščini. 12.45—14.00: Salonski orkester, vodi A. Dermelj. 14.00—14.15: Poročila v nemščini. 14.15 do 15.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Od dveh do treh — šare meh. 15.00 do 17.00: Prenos osrednjega sporeda (glasba). 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15—18.00: Obisk pri kmetu v gorah — ljudska glasba. Glas slovenskega domobranstva. 18.15—18.45: Dunajski pasteli. 18.45 do 19.00: Narodopisno predavanje. Dr. Rajko Ložar: Lov na polhe. 19.00—19.30: Na harmoniki igra Avgust Stanko. 19.30—19.45: Poročila v slovenščini. 19.45—20.00: Aktualno predavanje (prenos). 20.00—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.00: Večerni koncert. Radijski orkester vodi D. M. Šijanec. 21.00—22.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Kako vam ugaja. 22.000—22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda. 22.15—24.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda (glasba pred polnočjo.

Važno navodilo

Z ozirom na možnost, da bi bile ob priliki bombnega napada razrušene vodovodne naprave, bi postala delno neuporabna tudi stranišča na vodno izplakovanje. Da se omogoči njihova uporaba, morajo biti na razpolago v vseh straniščih na vodno izplakovanje večje posode, napolnjene z vodo. Tudi bo potrebno, da se v tem slučaju stranišča od časa do časa desinficirajo.

Izmed desinfekcijskih sredstev je najcenejše in najbolje apneno mleko, v drugi vrsti klorovo apno, če je na razpolago. Nekje na dvorišču mora biti pripravljena večja količina gašenega apna, katero se po potrebi razredči z vodo in se z njim razkužijo stranišča. Vsaka školjka mora imeti lesen pokrov.

Zakaj vam leže stare obleke, čevlji in podobno brez haska v omarah? Prodajte jih nakupovalnici Socialne pomoči!

---

stveno delo ali naslika nekaj podob: to ima neko relativno vrednost, morda celo značilnost za avtorja. A če primerjamo vse to z deli domačih in tujih umetnikov, če izmerimo silo te stvaritve ob stvaritvah velikih mojstrov, moramo ob vsem priznanju nekih kvalitet skrbno pretehtati hvalo in izreči tako sodbo, ki ob vsej prizanesljivosti ne bo pretirana. Ni mogoče z istimi superlativi hvaliti Goetheja in Andrejčkovega Jožeta. Zato je pri hvali posebno potreben čut za mero. Nekateri ljudje so večji v prijateljstvu, kakor pa v razločevanju mere; zanimivo je, da so taki ljudje pretirani in kriviční tudi v graji. Kajti čut za mero je dragocena, vendar ne posebno popularna odlika kulturnega človeka; nešteto drobnih in velikih nevšečnosti prihaja od pomanjkanja tega notranjega urejevalca naših razmerij.

•

Če te znanec kot pisatelja pohvali, češ, kako priden si, pojdi in raztrgaj svoje spise; ne kaže, da se trudiš zavoljo vrline, ki čiči učenčka. Kdor piše po svoje, zahteva drugačnih in večjih odlik; če mu jih svet ne prizna, jih alj ne vidi, ali pa jih zares nima.

Branimir Livadić

Na hrvatskem knjižnem trgu se je pojavila v zadnjih mesecih prejšnjega leta 464 strani obsegajoča knjiga: Branimir Livadić, *Pjesme i pripoviesti«* (uredil Stanko Gašparović, Suvremena biblioteka, nakladni zavod J. Čaklović k d.) Proslava petdesetletnice slovstvenega dela in sedemdesetletnice življenja tega hrvatskega književnika, ki je znan tudi izven mejá svoje ožje domovine, je zopet postavila v ospredje kulturne aktualnosti Livadićevo osebnost in njegovo dokaj razmetano delo. S tem v zvezi je izšla navedena knjiga, ki je prvič združila v enotno urejeno knjigo raztresene sadove Livadićeve slovstveno-ustvarjalne dejavnosti in nam bolj kakor izdaja »Novel« med edicijami Društva hrvatskih književnikov pred prvo svetovno vojno osvetlila Livadićev donesek v hrvatsko prozo. Novelistični plod njegovega pol stoletja obsegajočega slovstvenega delovanja ni posebno obilen in na zunaj izredno pester, vendar razodeva sposobnosti tankočutnega brusilca pripovedne snovi. Livadićeva pesniška dejavnost je bila tako pozabljena, da pomeni zbirka njegove poezije, ki začenja to knjigo, nekako odkritje, čigar pomen pa je bolj v osebni značilnosti in literarno-zgodovinski dokumentarnosti Livadićevih pesmi za razvoj hrvatske poezije od Kranjčevića dalje v Moderno, kakor pa v čisti poetični vrednosti teh pesmi

Po izdaji »Pjesmi i pripoviesti« je ostala še naloga, zbrati in izdati če ne celotno, pa vsaj izbrano esejistično, literarno in gledališko kritično delo Branimirja Livadića. To delo je morda celo značilnejše in pomembnejše od večine Livadićevih spisov v vezani besedi in v novelistični obliki. Dolga desetletja je stal ta inteligentni, kulturni in široko razgledani slovstvenik v prvih vrstah tistih hrvatskih modernistov, ki so ob Matošu in po njem teoretično in kritično zasledovali, komentirali in vrednotili hrvatsko slovstveno in posebej še gledališko življenje Zaradi tega bo izdaja Livadićevih esejev, kritik in feljtonov ne samo izpopolnila njegovo literarno podobo, kakor nam jo je delno pokazala pričujoča knjiga, marveč ji dala bistveno pomembne in za pisatelja, prav kakor za njegovo dobo posebno markantne poteze.

Stanko Gašparović je to dokončno izdajo Livadićeve poezije in pripovedne proze primerno uredil. Pogrešamo pač — če se ozremo na naše in druge srednjeevropske primere takih izdaj — daljši uvod z orisom celotnega literarnega razvoja Branimirja Livadića in z estetsko ocenitvijo njegovega dela. Namesto tega je objavljena v zadnjem delu knjige Livadićeva avtobiografija, nadalje je v sestavku »Književni lik Branimira Livadića« zbranih nekaj glasov o njegovem slovstvenem značaju in pomenu (Barac, Korner, Benešić, A G Matoš, Ivo Kozarčanin i. dr.), nakar se vrsti Livadićeva bibliografija, omejena na izvirno prozo, in končno nekaj doneskov k njegovi avtobiografiji. Vse to je potrebno in zanimivo gradivo, vendar ne more nadomestiti študije — tako celotno zajete študije, kakor jo je prav Livadić napisal za izbor Kranjčevićeve poezije v znani izdaji Matice Hrvatske.

Iz pisateljeve avtobiografije izvemo, da je bil ded Branimira Livadića ilirski glasbenik Ferdo Wiesner-Livadić. Pisatelj pše: »Raziskujoč njegovo poreklo v njegovem rojstnem mestu Celju sem se nameril na slovenskega pisatelja rojaka mojega deda, in ta me je prepričeval, da so Wiesneri v Celju nastali kot državni uradniki iz Višnjarjev, ki jih je še sedaj nekaj v celjski okolici. To in pa primek dedove matere, ki je bila rojena Dornik me povsem utrjuje v misli da je bil moj ded slovenskega rodu« (str. 419).

Knjiga »Pjesme i pripoviesti« je urejena takole: Prvi del obsega pesmi, ki so posebej označene kot »Pjesme iz mladih dana«. Poleg drobne erotične lirike, ki je značilna za prehod hrvatske poezije od Harambašića in Arnolda k Moderni, dasi je bolj v stilnem dosegu prve kakor druge dobe, so tu nekateri primeri epske poezije, predvsem daljša, tri speve obsegajoča pesnitev »Jeremija«, ki nas po dikciji in pesniški ideji spominja Kranjčevića. Moderni se je Livadić tesneje približal v pesmih »Zemlja« in »Nevjera« prav kakor v verzificirani noveli »Moji srečni dan«. Vsekako je pesniška žetev Branimira Livadića dokaj značilna in zlasti v poskusih epske poezije, ki nadaljuje na liniji Kranjčevićevega verza, čeprav brez njegove globine in pesimistične usmerjenosti, več kakor samo oseben dokument: je izraz časa, ko je v panonsko provinco Hrvatske že prodirala nova čustvena občutljivost moderne poezije, ne da bi jo že osvojila, kakor v poeziji Matoša, Vidrića, Begovića in drugih.

Največ prostora v knjigi je seveda zavzela lepa proza, ki je združena pod naslovom »S puta životom« V tem naslovu je že neka karakteristika Livadićevega slovstvenega ustvarjanja Pisatelj gre skozi življenje, kakor gre popotnik po tuji krajini, kjer se mu nenehno odpirajo novi razgledi in pogledi. Ni mogoče stisniti v okvir tega zgolj informativnega prikaza Livadićevega zbranega dela orisa proze, ki je bodisi rezultat pisateljevega opazovanja življenja, poetično-realistična evokacija vtisov s »poti skozi življenje«, bodisi introspektivno utemeljeno prikazovanje človeških duš v njilovem konfliktu z vnanjim življenjem, bodisi — kakor zlasti na francoskem motivu zgrajena »Legenda o Amisu in Amilu« — izraz sanjskega sveta, čudovita igra pesniško usmerjene fantazije. V vseh teh tematično in stilistično razčlenjenih prozah kaže Branimir Livadić znatno prodornost pogledov in lepo, umetniško dognano kulturo izraza in se tako uvršča med pisatelje, ki resda ne stoje v prvi vrsti hrvatske pripovedne proze, vendar predstavljajo s svojim delom njeno stremljenje po višji evropski kulturnosti, obenem pa kažejo nadpovprečno osebno kulturo in esprit. Vsekako se je Livadić s to dokončno izdajo svoje pripovedne proze uvrstil med značilne reprezentante hrvatske novele. Delo tega potomca slovenskih prednikov opravičuje potemtakem našo kronistično pozornost.

Ob stoletnici rojstva prof. Antona Šantla

Dolgoletni profesor na goriški gimnaziji šolski svetnik Anton Šantel je še sedaj dobro v spominu starejše generacije goriških gimnazijcev. V Gorici, kjer je solil pamet slovenski in italijanski mladini, je služil na gimnaziji celih 35 let. Zato ni čudo, da je postal tam znana in popularna osebnost. Ni skoraj bilo župnika ali kaplana na Goriškem, ki bi ne šel skozi njegove roke pri matematiki, fiziki in filozofski propedentiki. Šantel je pa v presledkih učil v nižjih razredih tudi slovenščino, poleg tega pa tudi vrsto let stenografijo kot prosti predmet. Ko je bil upokojen, je začel pisati spomine, ki obsegajo na 922 straneh čas od njegovega rojstva do prvega imenovanja v srednješolski službi na Mariborski gimnaziji. Nadaljevanje teh obširnih spominov je preprečila njegova smrt, ki ga je doletela v starosti 76 let.

Anton Šantel se je rodil 13. januarja 1845 v Lučah (Lučane) nad Mariborom kot sin slovenskega malega kmeta (kajžarja). Njegov rojstni dom, čigar točni in etnografsko zanimivi popis je ohranjen v »Spominih«, je bil ¾ ure oddaljen od Lučkega

trga. Posestvo njegovega očeta je bilo vknjiženo pod imenom »Stari Jurij«. Vse, kar je čitati v »Spominih« o ureditvi hiše, o življenju v njej, o dogodivščinah malega Tončka, ki je bil v predšolskem času domači pastir, je zanimivo in poučno čtivo, ker odpira današnjemu bralcu veren vpogled v dobo, ki je za stoletje odmaknjeno v preteklost. Zanimivost teh spominov pa povečuje dejstvo, da je opisano življenje slovenskega ljudstva, njegove šege in navade v takrat še slovenskem obmejnem kraju, ki je pa pozneje polagoma začel prehajati v roke naših sosedov, k čemur je posebno po prvi svetovni vojni pripomoglo tudi to, da je bil ves Lučki okraj pri razmejitvi dodeljen republiki Avstriji. Tudi opis načina, kako so poučevali v takratni »trivialni« šoli našo deco, je zelo zanimiv in poučen.

Iz njegovih spominov

Gimnazijske studije je Šantel začel in dokončal v Mariboru. Čeprav je moral po smrti svojih starsev od tretjega razreda naprej sam skrbeti za svojo prehrano z inštrukcijami in se je včasih le enkrat na teden najedel do sitega, je ostal vendar ves ta čas zdrav in rdečeličen. Bil je pa tudi v vseh razredih srednje šole odličnjak in je kot tak drugoval med drugimi svojemu sošolcu Josipu Sernecu iz Slov. Bistrice, poznejšemu prvoboritelju.

Med spomini, ki jih je Šantel napisal v svojem življenjepisu, je med drugim pripovedovanje o silnem premikanju vojaštva skozi Maribor, ko se je leta 1859. pripravljala vojna s piemontskim kraljem Viktorjem Emanuelom, ki mu je Napoleon III. ponudil svojo pomoč za osvojitev Lombardije proti odstopu savojske vojvodine Franciji. Skozi mesto so korakali pešci, lovci, huzarji, kirasirji, dragonci, ulani, a največ je bilo trenistov z nepregledno vrsto tovornih voz. Artiljerije je bilo razmeroma malo. Poleg imenovanih so bili številno zastopani ženisti, oblečeni v svetlomodro barvo z rožno-barvnimi obšivi, orožje jim pa je bila puška ter močan, dolg nož, namenjen za sekanje grmovja. Razen njih so bili zastopani tudi graničarji, oblečeni v temnorjave uniforme z rdečimi našivi ter v tesno ukrojene hlače. Neprestani nabori med našim ljudstvom so spravljali posebno kmečke fante in njih svojce v obup, saj se niso mogli odkupiti s 1200 goldinarji, kakor je bilo postavno dovoljeno premožnim vpoklicancem.

Drug zanimiv dogodek je bila ustanovitev Mariborske čitalnice leta 1862, katere so se udeležili med drugimi brata Ipavca, Davorin Trstenjak, Božidar Raič, Oroslav Caf, dr. Janko Sernec, dr. Lovro Toman in mnogi takratni slovenski veljaki. Sernečev otvoritveni govor je slovensko mladino posebno navdušil.

Med sošolci in prijatelji z mariborske gimnazije so vezale Šantla posebno ozke vezi s Pavlom Turnerjem. Mladeniško prijateljstvo med obema je ostalo nerazrušeno vse življenje.

Po odlično prestanem zrelostnem izpitu se je Šantel podal v Gradec, kjer se je posvetil na univerzi študiju matematike in fizike. Preživljal se je tudi tu ves čas s poučevanjem v hišah premožnih ljudi ter je bival med počitnicami v raznih graščinah kot domači učitelj. V Gradcu je tudi spoznal svojo bodočo ženo Avgusto pl. Aigentlerjevo, po materni strani pravnukinjo goriškega slikarja Ivana Tominca, ki je obiskovala tudi sama graško deželno akademijo. Po enoletnih suplentskih službah na mariborski in celjski gimnaziji je bil leta 1872 imenovan za »pravega učitelja« na gimnazijo v Gorici, kjer je služboval do svoje upokojitve leta 1907

V goriški gimnaziji

je postal čuvar fizikalične zbirke ter je v njej preživel večino svojega prostega časa. Staro, dokaj bogato zbirko fizikalnih pristrojev je na novo uredil ter jo obnavljal in povečeval od leta do leta deloma z nakupi, še bolj pa z lastnim delom. Z največjim užitkom je rezbaril, žagal in vrtal lesene dele, koval, pilil in stružil kovinske predmete ter napihoval in oblikoval steklene cevi in je po lastni zamisli ustvarjal nove aparate posebno za električne, optične in akustične poizkuse.

O svojih dogodkih je poročal strokovnim listom ali jih je priobčeval v letopisih goriške gimnazije. Med njegovimi iznajdbami bodi omenjena predvsem izpopolnjena živosrebrna zračna sesalka, s katero je bilo mogoče doseči mnogo izdatnejši vakuum, kakor do tedaj. Profesor Pfaundler na graški gimnaziji jo je imenoval v svojem »Compendium der Experimentalphysik« die Kaulbaum-Šantelsche Luftpumpe. Šantel se je v svojem idealizmu navzlic zadovoljil z doseženimi stvarnim uspehom, a mu ni bilo mar, če so se drugi okoriščali z njegovimi iznajdbami ali jih celo izdajali za svoje.

Mnogo se je ukvarjal tudi s problemom izkoriščanja morske pline in oseke ter morskega valovanja. V ta namen je konstruiral navpično stoječe valjčasto lopatasto vodno kolo, ki se je vrtelo v isti smeri brez ozira na smer vodnega pritiska. To kolo je uporabljal tudi kot vetrnico ter je študiral z njega pomočjo zračno gibanje. Izmislil in konstruiral je tudi kolo, ki ga je gnala sončna toplota. V zadnjih letih svojega službovanja se je zelo rad bavil s takrat novo iznajdbo bencinskega motorja, še bolj pa z brezžično elektriko. Sutil in dokazoval je vedno z nova prevratni pomen teh novih iznajdb za bližnjo bodočnost.

Šantlova posebnost

je bil nenavaden spomin, ki mu je med drugim omogočal, da je z lahkoto čital latinske klasike, čeprav se z latinščino po dovršeni srednješolski dobi ni posebej bavil. Tako si je dopisoval z bivšim sošolcem Rainerjem, župnikom na Koroškem, vedno v latinščini, a ob njegovi zlati maši mu je sestavil čestitko v obliki kronograma. Njegov spomin mu je tudi pomagal obdržati vse botanične nazive rastlin, ki jih je kdaj slišal. Poleg latinskih in nemških rastlinskih imen, si je posebno zapomnil slovensko botanično terminologijo, ki jo je deloma poznal iz domačega kraja, pozneje pa izpopolnil posebno na sprehodih po goriški okolici v družbi s profesorjem dr. Erjavcem. Ko je leta 1897. izšel težko pričakovani Pleteršnikov slovar, si je iz njega izpisal bogato zbirko botaničnega imenoslovja ter jo uredil v smislu običajne razpredelitve rastlinstva. Poleg specijalne botanične terminologije so ga vedno zanimala jezikoslovna, posebno etimološka vprašanja ter je radi skal vsaki nenavadni slovenski besedi kakor tudi krajevnim in družinskim imenom njihov izvor.

Na gimnaziji je Šantel poučeval poleg matematike in fizike skoz vso službeno dobo filozofsko propedevtiko. Poučevanje mu je bila nekaka duševna potreba in ni poznal večjega zadoščenja od spoznanja, da so učenci sledili njegovi razlagi. Kot prosti predmet je poučeval tudi nemško stenografijo, za kar je bil formalno usposobljen leta 1889. Ko je bil kmalu potem skican goriški deželni zbor, je bil povabljen, da beleži slovenske govore kot stenograf. Pomagal si je najprej z nemško stenografijo, a si je kmalu sestavil svoj posebni slovenski tesnopis. Tako je prišel med pionirje slovenske stenografije ter je stopil v tesnejše stike z Antonom Bezenškom, znanim bolgarsko-slovenskim stenografom, s katerim sta postala dobra prijatelja in iskrena pobornika za razvoj slovenske stenografije (Gl. tudi A. Bolhar: A. Bezenšek, 1934, st. 86). Ti stiki so se posebno poglobili ob priliki prvega slovenskega stenografskega kongresa v Žalcu l. 1899.

Goriško kulturno življenje

ki je bilo med Slovenci ob Šantlovem prihodu v Gorico še dokaj mlado, je bilo od leta 1862. osredotočeno v Čitalnici. Kakor vse čitalnice, je tudi goriška pred vsem gojila družabnost, prosveto in glasbo. Pri vsem je Šantel kmalu po prihodu vneto sodeloval. Pomagal je kot basist pri pevskem zboru, ki ga je včasih celo sam vodil, ter je nastopal s poljudnoznanstvenimi predavanji. Bil je dolgoletni odbornik, pozneje predsednik Čitalnice.

Zaradi pomanjkanja slovenske glasbene literature je pri čitalniških nastopih pogostoma nastala potreba, da so se morala tujejezična besedila pesmi prevajati v slovenščino. Te prevode je večinoma oskrboval profesor Šantel, ki se je kot priložnostni pesnik vedno rad ukvarjal s takim delom. Tako je med drugim prevedel librete spevoiger »Snegulčice« in »Zlatoroga«. Iz lastnega nagiba je tudi poslovenil pesmi, ki so mu bile posebno pri srcu, tako n pr. Schillerjevo balado »Poroštvo« (Die Bürgschaft). Med samostojnimi pesnitvami, ki so večinoma raztresene po spominskih knjigah, je posebno posrečena »Stezica«.

Vsi Šantlovi znanci in prijatelji, kakor profesorji Kragelj, Bubuč, Plohl, Fras, Kos, Seidl, Čebular, Žnideršič ter drugi Slovenci, ki so v goriškem življenju igrali vidno vlogo, kakor Tonkli, dr. Tuma, Šimon, Anton Gregorčič ter mnogi drugi, so pred njim ali pozneje prestopili ločnico med življenjem in večnostjo. Zadnji med njimi je bil profesor Seidl, ki je predlanskim umrl v visoki starosti.

Da se je mogel profesor Anton Šantel udejstvovati v tako obsežnem in raznolikem delokrogu, temu je pripomoglo gotovo v prvi vrsti mirno družinsko življenje, ki si ga je bil ustvaril. Njegova življenjska družica, slikarica Avgusta st., mu je pomagala pri vzgoji otrok. V družini se je mnogo gojilo slikarstvo in domača glasba, a oče je tudi sam rad posedal pri klavirju ali je prijel za svoje stare študentovske gosli. Doživel je po upokojitvi nekaj let mirnega uživanja svobodnega časa, ki je bil prekinjen le s poučevanjem v šolskem zavodu Notre Dame v ulici Sv. Klare. A prišla je vojna in kakor tisoči drugih je moral končno zapustiti z družino vred svoj ljubljeni dom — saj so granate in svinčenke že frčavale skozi okna. Po raznih vmesnih bivališčih se je preselil v prijazno Krško, kjer mu je novo delo v sadnem vrtu ter pisanje spominov lajšalo misel na izgubljeno knjižnico in druge premičnine iz Gorice. Oslabljen in utrujen je tam leta 1920 mirno zatisnil oči. Njegovi zemeljski ostanki so bili pozneje preneseni na ljubljansko pokopališče pri Sv. Križu, kjer mu drugujejo žena ter hčeri Danica in slikarica Henrika.

Iz življenja naših čebelarjev

Pri lanskem popisu panjev je 477 čebelarjev prijavilo 5716 panjev

Ljubljana, v začetku januarja.

Ob sklepu leta 1944 so naši čebelarji izdali »Čebelarski zbornik«, ki ga je uredil g. Avguštin Bukovec, založilo pa ga je Slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani. Naši organizirani čebelarji so tako pokazali, da marljivo delujejo naprej, ne samo ob svojih čebelnjakih, temveč tudi pri strokovni povzdigi slovenskega čebelarstva. Zbornik ima bogato vsebino in se ga bo vsak slovenski čebelar razveselil. Nekaj podatkov v njem je zanimivih tudi za splošno javnost.

Gojitev čebel je pri nas že zelo stara panoga gospodarstva. V dolgih desetletjih in stoletjih so si naši čebelarji pridobili svetovni sloves. Te dni pa poteka 70 let, ko je prenehala delovati prva čebelarska organizacija na bivšem Kranjskem: Kranjsko društvo za umno čebelarstvo. Obletnica je važna, čeprav se ob čajno smatra vsak prestanek delovanja za neuspeh. Kranjsko društvo za umno čebelarstvo, ki je delovalo samo dve leti, je oralo ledino, prebroditi je moralo mnoge težave in je nehalo delovati iz razlogov, ki so bili v društvu, ne pa izven njega. Da je temu tako, je pokazala že naslednja doba, ko je dediščino Kranjskega društva za umno čebelarstvo takoj naslednje leto prevzelo Slovensko društvo za umno čebelarstvo, ki je delovalo od leta 1884. Tudi temu drugemu društvu ni bilo še usojeno, da bi dokončno položilo temelje za celokupno organizacijo naših čebelarjev, storilo je pa vendar veliko na polju propagande umnega čebelarjenja in čebelarskega sodelovanja. Počasi je odpiralo pota, ki so vodila v kasnejšo in sedanjo čebelarsko organizacijo Slovensko čebelarsko društvo, ki ima neminljive zasluge za razvoj našega čebelarstva.

Rezultat štetja panjev

Po naredbi šefa Pokrajinske uprave so morali čebelarji lani 30. julija prijaviti na občini vse čebelne panje. Popisu se je odzvalo v Ljubljani 164 čebelarjev s 1958 panji, na Ježici 10 čebelarjev s 57 panji, v Polju 17 čebelarjev s 174 panji, na Rudniku 9 čebelarjev s 126 panji, v Borovnici 18 čebelarjev z 211 panji, na Brezovici 11 čebelarjev s 317 panji, v Logu 11 čebelarjev z 222 panji, na Dobrovi 30 čebelarjev s 439 panji, v Dobrunjah 20 čebelarjev s 193 panji, na Horjulu 31 čebelarjev s 185 panji, v Polhovem gradcu 11 čebelarjev z 81 panji, v Preserju 15 čebelarjev s 93 panji, v Št. Joštu 10 čebelarjev z 61 panji, na Vrhniki 52 čebelarjev z 883 panji, v Hotedršici 5 čebelarjev s 77 panji, v Logatcu 15 čebelarjev s 148 panji, v Planini 11 čebelarjev s 171 panji, na Rakeku 15 čebelarjev s 179 panji in v Rovtah 22 čebelarjev s 141 panji. Skupno se je v Ljubljanski pokrajini odzvalo popisu 477 čebelarjev, ki je prijavilo 5716 panjev: 5228 A.Ž.-panjev in 488 kranjičev.

Razen podatkov uradnega štetja so na razpolago tudi podatki, ki jih je zbralo Slovensko čebelarsko društvo po svojih podružnicah v začetku lanskega leta. Ti podatki so nekoliko višji. Pri čebelarskih podružnicah je prijavilo 492 čebelarjev 7588 panjev.

Kakšan je bila lanska letina

O lanski čebelarski letini se čebelarji splošno ne izražajo posebno ugodno. Na Dolenjskem je ponekod nagajal dež. Zadovoljni z letino so v Beli Krajini, od koder so prišla poročila, da v okolici Uršnih Sel že 15 let ne pomnijo tako dobre letine. Tudi čebelarji pod Krimom so pridelali nekaj kilogramov medu na vsak panj. Slabše je bilo na Rakeku, na Planini in v Cerknici, kjer je nagajal dež. Po vrsti so odpovedale kostanjeva paša, otava, sončnice in ajda.

V ljubljanski okolici so čebele nabrale 3 do 4 kg medu na panj. V okolici Grosuplja je letina popolnoma odpovedala. Nekoliko boljše je bilo v Temenški dolini. V splošnem ugotavljajo naši čebelarji, da že dolgo let ni bilo tako slabe letine, kakršna je bila letos. Prizadeta je vsa ljubljanska okolica z Vrhniko, ves logaški okraj, dolenjska stran do Stične. Slabe vesti o letini prihajajo tudi iz Ribniške doline.

Pokrajinska uprava je čebelarjem priskočila na pomoč in jim dovolila nabavo po 3 kg denaturiranega sladkorja na panj pod pogojem, da je vsak čebelar, ki si je hotel nabaviti sladkor, oddal za vsake 4 kilograme sladkorja po 1 kg medu. Upoštevani so bili le čebelarji v Ljubljani in njeni bližnji okolici. Sladkor je bil priznan samo tistim čebelarjem, ki so pri popisu pravilno napovedali število panjev. Čebelarski strokovnjaki so mnenja, da bodo morali to zimo zaradi pomanjkanja hrane podreti mnogo panjev, sicer bodo spomladi pokopavali čebelje mrliče.

Težave novih čebelarjev

Ali se v sedanjih časih splača začeti s čebelarjenjem? Tudi na to vprašanje nam daje Čebelarski zbornik odgovor. Ta odgovor je nepovoljen. Kdor hoče v sedanjem času začeti s čebelarjenjem, mora razpolagati z izdatnimi sredstvi. Čebele, panji, satnice, orodje, vse, kar čebelar-začetnik potrebuje, se je zelo podražilo, in kdor bi želel imeti majhen čebelnjak s kakimi 10 panji, bi moral žrtvovati najmanj 30.000 lir, pa še najbrže ne bi bilo dovolj. Za malega človeka, delavca, uslužbenca in uradnika so to nedvomno nezmogljivi stroški. Velika težava je tudi s krmilnim sladkorjem, letine pa so razmeroma slabe. Čebelarski strokovnjak svetuje vsakomur, naj v sedanjem času ne začenja čebelariti, ker bo imel samo izgubo. Če ima veselje do čebel, naj se raje pripravlja za povojno dobo, ko se bodo razmere ustalile in bodo vse čebelarske potrebščine imele zopet dosegljivo ceno.

Štefan v naših priimkih

Pomen imenoslovja prihaja čedalje bolj do zavesti med učenjaki. Ime je pogosto edina listina iz najstarejših časov. Zato so se jeli zadnja desetletja močno baviti z raziskavanjem onomastike. Tako n. pr. zemljepisec A. Longnon (1844—1911). Po njegovih stopinjah hodi P. Chapay, ki je 1935 objavil izvor za 10.000 francoskih priimkov (Origine des noms patronymiques français). Koroški rojak Gamillscheg, sošolec prvih naših romanistov, je zgolj z razlago nomenklature pokazal, kako so Germani prodirali na galska tla. Seveda je to proučevanje pogosto kaj zamotano, kajti besede so se sčasoma obrusile.

Tolmačenje naših imen dela človeku često mnogo preglavice. Zapis iz protestantskih časov Delhunia vam zveni nekam hunsko. No Trubar še piše popelnoma, delg nam. popolnoma, dolg. Neka naša narečja govoré po češkem načinu g kot h, Buh = Bog, i = j: pa ste uganili, da stoji pred vami Dolgonja. Kam meri g. Dlost, ne vemo. Ako pa stopi poleg njega še starejši rojak Delopst, ga pa z nekoliko domiselnostjo razkrinkate: Dolópust, stavkar, delomrzen, delobojen mož. Gwaitz in Gvajc imata kaj zagonetno lice, toda naposled ju spregledaš, da meri vate iz davnine njiju praded Gladec, drugače povedano Likar, Likovec, Likovnik, Poglajen.

Podjeten mlad doktor prava je med vojno zbral kakih 20.000 patronimikov po slovenskem ozemlju. Že nekaj mesecev vtikam nos med to suho hosto in še sam sem dodal precej nad tri tisoč novih imen, kakršna mi znašajo znanci dr. Borštnik, sodnik dr. Groznik, uradnik F. Rauter i. dr. Kdor utegne, naj zastran imen izčrpa tipkano delo arhivarja V. Fabjančiča: Knjigo ljubljanskih stanovalcev, obsegajočo blizu 400 let. Brez arhivskega študija marsikako ime ni dostopno razlagi. Kdo bi slutil, da sta se Culiberg in Čulibrk izcimila iz uskočkega prednika: Crvenrepka! Prijatelj Kozelj mi je pred 15 leti dal zastavico, naj razložim njegov priimek. Mislil sem na koželj, del preslice, na češki priimek Kouželka itd. Čez nekaj dni pa se mi tovariš nasmeje: »Saj ne uganeš. Moj ded se je pisal za Kozla. To mu ni bilo pogodu. Zato si je nataknil rožičke in si zadaj obesil rep j.«

Brez starih zapiskov nihče ne bi zaduhal, da je Stančič bivši Stefančič: izenačil se je s Stankovim potomstvom. To nam omenja S. Bunc v zanimivi razpravici (SN 27. XII. 44). Ob ženskem imenu Fani(ka) bi bil lahko še pripomnil, da se je poistovetilo z zapadnjaškim imencem za Frančiško. Tudi pri naštevanju rodbinskih imen iz Stephanos je pisec priročnika »Pregled slovnice slovenskega knjižnega jezika« pustil dokaj vrzeli. Evo še nekaj novih patronimikov iz omenjene grške polstave:

Stebich, Steblaj, Steble, Steblje, Stefancik, Stefanciosa, Stefancicza, Stefanic, Stefanič, Stefanovič, Stefanuti, Stefferl, Stefic, Stepan, Stepanj, Stepanovič, Stepec, Stevanovič, Stipanič, Stibelj, Stibil, Stibilj, Stibenek, Stibenik, Stiefl, Stipanič, Stipčič, Stipih, Stipončič, Stippe, . . .

Štebej, Štebih, Štoblaj, Štoble, Štebljaj, Štefanac, Štefancijoza, Štefancioza, Štefani, Štefc, Štefel, Štefelin, Štefer, Štefuc, Štepanovič, Števančec, Števanec, Ševčič, Štibelj, Štibil, Štibilj, Štivan.

Tako sem nalavkal točno 52 priimkov, še enkrat toliko ko Bunc. Inačice so neredko kaj malenkostne, toda pravno in postavno drže. Poedinim se pozna tuji pečat, a pobrani so vsi na našem ozemlju. Gotovo bi se dobile še nadaljnje drugačice, zlasti po obodnih pasovih slovenskega sveta. Med Bunčevim »Stipe« in »Stipi« manjka posrelni člen »Stipej«. Ako bi vse občine poslale osrednjemu odboru za imena seznam svojih občanov, bi bržčas iztaknili ta pogrešani člen. V teku 3 ali 4 mesecev se mi je več kot enkrat pripetilo, da sem od svojih dobaviteljev prejel tak »missing link«, ne da bi bili vedeli, kakšna vloga mu pripade v seznamu. Zato lahko po vsej pravici domnevamo, da Stipej živi ali vsaj je živel. Ta trenutek mi je šinilo na um, da se v moji rojstni župniji nekemu domu pravi pri Štefinščevih. Sedanji prišvrk, nekdanji priimek, se je glasil menda tako, da ga ni ne v Bunčevem ne v mojem seznamu. Mirno smemo trditi: sv. Štefan je dal vsaj 80 priimkov na Slovenskem.

A. D—k

Gospodarstvo

Industrija diamantov v vojni

Redkokatera stroka industrijske proizvodnje je v sedanji vojni v pogledu organizacije doživela tak razcep kakor industrija diamantov. Obrati za predelovanje diamantov v Belgiji, na Nizozemskem in v Nemčiji so bili docela odrezani od velikih rudnikov za pridobivanje surovih diamantov. Glavno tržišče diamantov, ki je bilo prej v Londonu, je izgubilo vse stike z brusilnicami v Belgiji in Nizozemski. Od 30.000 brusilnic diamantov, ki so na razpolago vsej svetovni industriji diamantov, je imelo pred vojno 20.000 brusilnic sedež v Anversu. V teku vojnih let so skušali v raznih državah urediti brusilnice za diamante. Tako so nastali novi obrati v Anglji, v Palestini, zlasti pa v Ameriki. Belgijci se boje, da po vojni ne bo tako lahko vrniti Anversu stari položaj v industriji za predelovanje diamantov, čeprav ima Belgija v svojih kolonijah (Belgijski Kongo) največje rudnike za pridobivanje surovih diamantov.

Sedanja vojna je prinesla tudi znatne spremembe v pogledu potrošnje diamantov. Za prodolavo najtrdnejšega jekla, kakor se uporablja v oboroževalni industriji so nujno potrebni industrijski diamanti. Zato je razumljivo, da je povpraševanje po industrijskih diamantih v sedanji vojni zelo naraslo. Svetovna proizvodnja diamantov pa je v zadnjih letih precej nazadovala. Medtem ko je leta 1939 znašala še 12.0 milijona karatov (od tega Belgijski Kongo 8.4, Južna Afrika 1.25, Zlata obala 1.09) in se je naslednje leto celo povzpela na 13.0 milijona karatov (Belgijski Kongo 9.6, Južna Afrika 0.54, Zlata obala 0.83) je lani padla na 8.1 milijona karatov (Belgijski Kongo 4.9, Južna Afrika 0.20, Zlata obala 0.95). V svetovni proizvodnji diamantov je Južna Afrika že davno izgubila vodilno mesto, ki ga je morala odstopiti Belgijskemu Kongu.

Glavni potrošnik diamantov pa je prej kot slej Amerika. Zedinjene države so že pred vojno odkupile pretežni del svetovne proizvodnje brušenih odnosno okrasnih diamantov. V teku vojne je povpraševanje po okrasnih diamantih v Ameriki še znatno naraslo, medtem ko je uvoz precej nazadoval, saj je prej Amerika uvažala skoro vse okrasne diamante iz Belgije in Nizozemske. To je še pospešilo ustanovitev brusilnic tako v Ameriki samih, kakor tudi v drugih državah. Zaradi znatno naraslih potreb oboroževalne industrije se je potrošnja industrijskih diamantov v Zedinjenih državah tako povečala, da se je leta 1940 v primeri z zadnjim predvojnim letom potrojila. Svetovni prodajni monopol diamantne industrije (Diamond Trading Co.) je v zadnjih letih razprodal vse rezerve, tudi železne rezerve industrijskih diamantov o ima sedaj na razpolago le blago tekoče proizvodnje. Velike zaloge surovih diamantov, ki so bile ob začetku vojne v Belgiji in Nizozemski, so bile v znatni meri prenesene v Francijo, pozneje pa je bilo mogoče te zaloge zopet spraviti v Anvers, tako da so lahko tamošnje brusilnice v zadnjih letih v omejenem obsegu obratovale, zaloge industrijskih diamantov pa so prišle v pril nemški industriji.

Gospodarske vesti

= **Državne finance v Bonomijevi Italiji.** Bonomijeva Italija preživlja težko finančno krizo. O stanju financ je nedavno obširno razpravljal ministrski svet. Po poročilu finančnega ministra so znašali dohodki leta 1944. komaj 14 milijard lir, izdatki pa so dosegli ogromno vsoto 76 milijard. Tako je nastal deficit v višini 62 milijard lir. Državni dolg se je v decembru povzpel na 676 milijard. Dne 10. decembra je znašal denarni obtok zavoda Banca d'Italia 233 milijard lir. V tej vsoti niso vsebovani bankovci, ki jih je izdala ngloameriška vojska (allied governiments lire). Do konca oktobra je prišlo v promet za 44 milijard teh zavezniških lir.

= **Skupinski storitveni akord.** V navodilih za organizacijo dela in storitveno koncentracijo, ki so bila izdana v Nemčiji, je kot sredstvo za dosego večje storitve naveden tudi skupinski akord. V nasprotju z običajnim akordom je pod skupinskim akordom razumeti akord, ki velja za več delavcev ali za večjo skupino delavcev. Uvedba skupinskega akorda prihaja v poštev pri masovni proizvodnji, kjer se lahko dosedanji akordi posameznih delavcev združijo v skupinski akord bodisi za skupino strojev ali za delo obrata ali pa za posamezni tekoči trak. Skupinski akord ima to prednost, da je bistveno olajšano obračunavanje, saj odpade zamudno računanje akordnih zaslužkov za posameznega delavca in ostane le obračunavanje skupinskih akordov za posamezne stopnje proizvodnje. Delo v skupinskem akordu olajša predvsem odkritje onih mest, kjer delo zastaja, tako da se lahko pogreška takoj popravi. Seveda je za uvedbo takega akorda pogoj, da so posamezni delavci vajeni dela, da so stroji v brezhibnem stanju, prav tako ostali pripomočki in da materijal ustreza predpisom. Tako morajo biti v naprej izločene vse motnje, ki bi mogle poljek dela kakorkoli ovirati ali zavlačevati. Skupinski storitveni akord nudi nazorno sliko dela v posamezni skupini ali v delu obrata. Obračunanje je prav enostavno. Po predpisih nemškega državnega odbora za oceno dela (Refa) ugotovljeni delovni čas se skupini prizna kot dobroime je. Če skupina prekorači to časovno dobroimetje, kar se po končanem delu ugotovi z enostavnim štetjem izdelanih komadov, se takoj pokaže, katera skupina je izkazala manjšo storitev, kakor je predpisano. Primanjkljaj v tem primeru ne zadene posameznega delavca, temveč vso skupino delavcev, ki so vsi živo interesirani na tem, da se ukine vzrok nezadostne storitve, ki jim prinaša zmanjšan zaslužek. Če ni krivda pri delavcih, bodo delavci sami zahtevali, da se pogreške pri strojih, pri dopremi materiala, pri orodju in druge motnje takoj odpravijo. Na ta način je skupinski akord važno sredstvo za odkritje pogrešk v organizaciji dela in sredstvo za povečanje storitve. Če pa se v skupnem prizadevanju vseh delavcev dotične skupine poveča proizvodnja, pride to povečanje pri plači v prid vsem pripadnikom dotične skupine.

Glavna poslovalnica Socialne pomoči za nakupovanje oblačil, obutve, perila, posteljnine itd. je v Gradišču št. 4, nasproti dramskega gledališča.

•

Danes, ko je stiska za obleko in obutev, ne sme ostati nobena taka stvar neizrabljena. Če jih sami ne rabite, prodajte jih nakupovalnici Socialne pomoči.

Zimske dolžnosti hišnih posestnikov

Po mestnem cestnem redu, ki obravnava tudi spravljanje snega, je dolžnost hišnih posestnikov in upraviteljev kidanje snega s hodnikov ali pešpotov vzdolž njihovih hiš in zemljišč. Če zapade sneg ponoči, je treba hodnik ali pešpot otrebiti snega do 7. ure zjutraj. Če pade sneg podnevi, ga je treba odmetati večkrat, da so hodniki in pešpoti vedno brez snega. Dolžnost hišnega gospodarja ali posestnika zemljišča je tudi, da obcestno kadunjo otrebi snega, da posebno ob odjugi snežnica lahko odteka. Kidanje snega s hodnikov je obvezno tako za zasebnike kakor tudi za juridične osebe.

Hišni gospodarji naj večkrat pregledajo opore snega na strehah ter se prepričajo, če so v redu, da sneg ne bo drčal raz streho in oviral javnega prometa ali ob odjugi poškodoval pasantov. Pregledati je treba tudi strešne žlebove in odtočne cevi, da ne bo zastajala snežnica in tekla na pešce.

Snega, ki zdrči raz strehe ali so ga že gospodarji dali zmetati raz nje, ne smejo odmetati na cesto, temveč ga morajo hišni gospodarji takoj dati odpeljati na določene prostore in zmetati v Ljubljanico.

Za odlaganje snega v Ljubljanico so določeni naslednji prostori: na levem bregu Ljubljanice od Prulskega mostu do Iliive Gradaščice ter od kavarne Prešeren do mosta ob mrtvaški bolnišnici, na desnem bregu Ljubljanice pa od Gruberjevega prekopa do Gallusovega nabrežja ter od Zmajskega mostu do Kodeljevega. Sneg je treba na bregove Ljubljanice zmetati tako, da zdrči v strugo.

Kadar nastopi poledica, morajo posestniki hiš in zemljišč hodnike in pešpoti posuti z žeganjem, pepelom ali peskom. Za vse nesreče, ki bi se pripetile na ledenem hodniku, je kazensko in civilno odgovoren posestnik hiše ali zemljišča.

Z ozirom na zmanjšani stalež mestnega delavstva ne bo mogoče v taki meri in s tako hitrostjo s cest odstraniti snega kot preteklo zimo, zato naj pa vsi, ki imajo dolžnost spravljati sneg, to delo opravijo z voljo in o pravem času.

Gospodarje posebno opozarjamo, da je uprava policije naprošena za strogo nadzorstvo izpolnjevanja določil mestnega cestnega reda.

MALI OGLASI

Službe išče

VDOVA brez otrok, išče službe zaradi prisiljene selitve k starejšemu gospodu ali gospej kot gospodinja s pogojem da se ji spravi nekaj pohištva. Je čista zdrava in zanesljiva. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Poštena gospodinja«. 761-1

DOBRA ŠIVILJA gre šivat na dom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobra šivilja«. 738-1

ABSOLVENTKA trg. akademije, išče primerno celodnevno ev. poldnevno zaposlitev. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vestna 22«. 677-1

Službo dobi

POSTREŽNICO ali služkinjo iščem. — Plača, hrana in ostalo po dogovoru. Naslov v ogl. odd. Jutra 640-1a

GOSPA samostojna, išče mlado dekle 16—18 let staro za pomoč pri gospodinjstvu. Naslov v ogl. odd. Jutra. 740-1a

VAJENCA ključavničarskega ki se je že učil sprejmem. — Plača po dogovoru. Naslov v ogl. odd. Jutra. 741-1a

ZDRAVNIK išče gosp. pomočnico. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 670-1a

POSTREŽNICO iščem od 7. zjutraj do 3. popo. Zajtrk in kosilo dobro, 400 lir mesečno. Naslov v ogl. odd. Jutra. 770-1a

Prodam

KOLESARJI POZOR! Več dinamo svetilk — proda mehanik Ambrož Dunajska št. 71 578-6

CINASTO BANJO prodam. Naslov v oglas. odd. Jutra. 762-6

ČEVLJE št. 43—44 ševro in lakaste visoke, zamenjam. Ogled od 8. do 9. Naslov v ogl. odd. Jutra. 752-6

TRICIKEL težak in lahek iz jeklenih cevi, prodam. Mehanik Ambrož. Dunajska 71 646-6

ČRN PLAŠČ krznen ešil prodam po zelo ugodni ceni. Naslov v ogl. odd. Jutra 582-6

ŠIVALNI STROJ »Singer« pogrezljiv v omarici prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra 568-6

PISALNI STROJ »Ideal«, skoraj nov brez hibe prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra 540-6

GOJZERJE št. 39, moške čevlje št. 41 in 44, in moško obleko za srednjo postavo — zamenjam ali prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 760-6

GRADL za žimnice, modre barve predvojno blago, prodam ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 769-6

ELEK. LIKALNIK in otroške snežke za 2-letnega, bele, prodam. Bonač. Muzejska 7-V. 763-6

10 KNJIG Das Kluge Alphabet Lexikon v platno vezan, prodam. Naslov v oglas. odd. Jutra. 767-6

PREPROGO plišasto, moško črno suknjo, za srednjo postavo in moško kolo, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 768-6

DAMSKE SNEŽKE z nizko peto, zamenjam. Ogled od 11. do 14. ure. Naslov v ogl. odd. Jutra. 745-6

MOŠKO OBLEKO kompletno iz črnega kamgarna, prodam. — Ogled iz prijaznosti v trgovini Železnikar, Marijin trg. 756-6

GOJZERICE št. 37, dobro ohranjene, prodam. Staničeva 6-I. 757-6

GLOBOK VOZIČEK predvojni, dobro ohranjen, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 746-6

SANKE dvosedežne — najboljše ohranjene prodam. Rimska c. 7-II vrata 12. 748-6

STENSKO URO kuhinjsko, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 751-6

SANKE trosedežne, prodam. — Brejčeva ul. 34-I 753-6

PREPROGO 2×3, svileno, staro, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 755-6

PEČ železno in lončeno ter pisalno mizo, prodam. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 719-6

ŽENSKI PLAŠČ črn, skoraj nov s perzijanerjem, za vitko postavo, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 721-6

DAMSKE SNEŽKE galoše in čevlje št. 37, ter aktovko, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 722-6

SNEŽKE št. 39 črne, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 723-6

DEKLIŠKI PLAŠČ črn volnen prodam. — Zeljarska 11-I. 724-6

SIV SEMIŠ za 1 par damskih in moških čevljev, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 725-6

ROKAVICE moške (palčnike), nekaj parov, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 726-6

ZIMSKE HLAČKE damske in nove svilene, prodam. Naslov v oglas. odd. Jutra. 727-6

OVRATNE RUTE (šali), svilene — krasne vzorce par [illegible] prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra 728-6

DRVA 3 kub. m. zamenjam najraje za obleko ali karkoli. Naslov v ogl. odd. Jutra. 732-6

3.30 m BLAGA za moško obleko, 6 m blaga za srajce ali ženske predpasnike in 3 pare ženskih nogavic, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 733-6

PEČ lepo, šamotirano in kolovrat, prodam. Na ogled vse dopoldne. Naslov v ogl. odd. Jutra. 734-6

POLGOJZERJE št. 40 skoraj nove, damske čevlje št. 36, snežke št. 38 prodam. Na ogled iz prijaznosti pri krojaštvu Brič, Ciril-Metodova 69a Bežigrad. 735-6

DAMSKA DARILA lepa — okroglo stensko uro, siv dolgodlaki ovratnik, nov kovčeg, krasen vinski servis — ugodno prodam ali zamenjam. Na ogled iz prijaznosti v salonu Možina, Igriška ul. 3. 736-6

MOŠKE ČEVLJE dobro ohranjene, črne, visoke št. 43—44 prodam. Na ogled iz prijaznosti v salonu Možina, Igriška ul. 3. 737-6

RADIO APARAT manjši, na slušalke, prodam ali zamenjam proti doplačilu za smuči. Naslov v ogl. odd. Jutra. 665-6

MOŠKO OBLEKO temnorjavo, za srednjo postavo prodam ali zamenjam. Predjamska 53 II. nadstr. 669-6

PEČ na žaganje, srednjevelike, dobro ohranjeno, zamenjam. Naslov v oglas. odd. Jutra. 672-6

OMARO žensko obleko in plašč prodam. Od 8. do 12. Medvedova 5b, levo, pritličje. 673-6

ŽENSKE ČEVLJE visoke, črno moško obleko, predvojno blago in športno moško obleko za srednjo postavo prodam ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 675-6

JEDILNI SERVIS lep in drugi za vsakdanjo rabo in lep namizni prt, ročno delo, prodam ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 676-6

MODNE HLAČE lepe zimske, proda krojač Rojina, Celovška cesta 8. 678-6

RADIO-ŽARNICE Miniwatt A 415 in C 443, za akum. ali bat. aparat ter 50 m bakrene antenske žice, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 682-6

NOVE GALOŠE št. 39 in sanke, prodam. Pavlovčič Franc, Smartinska 24, pritličje. 684-6

KROJAŠKO MIZO dobro ohranjeno ugodno prodam. T. Pagon — Židovska ul. 8. 685-6

PISALNI STROJ portabel, nov, zamenjam za elektromotor 4—5 HP. Novobor, Tavčarjeva 13. 617-6

KRABICO (DOZO) cigaretno, zelo lepo darilo za gospoda, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 635-6

SERVIS čajni, za 6 oseb, najfinejši češki porcelan — prodam. Naslov v oglas. odd. Jutra. 636-6

PIANINO prvovrsten zamenjam za perzijsko preprogo. Pojasnila v Parfumeriji Venus, palača Bata 648-6

ČEVLJE ženske, suknene, tople z usnjem obšite, skoraj nove, št. 38, zamenjam. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 574-6

SADJE sveže in suho, zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 575-6

DRSALKE »Eisblume« št. 30 in dobro staro violino prodam. Dunajska c. 23, čevljar. 576-6

MOŠKO OBLEKO perilo in čevlje, rabljeno, zamenjam za protivrednost. Ogled od 9. do 12. dopoldne. Rožna dol. C VIII št. 2, prtl. 688-6

RADIO modernejši, nov, 4 cevni, dvevoltne nerške žarnice, trojni kondenzator napajane postaje, poraba neznatna, nov, akumulator istočasno uporabljiv za razsvetljavo, nudim za nizko ceno 15.000 lir. Ponudbe na ogl. oddel. Jutra pod »Glasba in razsvetljava«. 689-6

13.35 kg VOLNE za kavč ali žimnico — ugodno prodam. Mohar, Mariborska ul. 27 Bežigrad, pri štadionu. 692-6

KRZNENO JOPO kapo in muf, prodam. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 694-6

BLAGO za obleko, modro, volneno, predvojno zamenjam za dobre ženske gojzerje št. 39. Rož. dol C IX, št. 8. 695-6

PODGANE, MIŠI zanesljivo uniči zavod za pokončavanje mrčesa in golazni. Zor Adolf, Tavčarjeva 4-III. levo. 696-6

ŠKORNJE za 6 in 8-letnega dečka, prodam. Naslov v oglas. odd. Jutra. 697-6

PISALNI STROJ prenosljiv prodam za devet tisoč lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 698-6

TABLO za obešanje pušk in za okras lovske sobe, lepo lovsko, zeleno in vezeno, veliko, prodam. Cena po dogovoru. Naslov v ogl. odd. Jutra. 701-6

LEPO POSTELJO iz hrastovine, s posteljno omarico in novim vložkom — prodam po zmerni ceni. Rimska c. 18-I. desno. 702-6

UMIVALNIK z velikim brušenim ogledalom, prodam. Rimska c. 18-I desno. 703-6

KRZNEN PLAŠČ nov, prodam. Friz. salon Gjud 704-6

RADIO 5 cevni in elektrogramofon, prodam. Verdijeva 9 — vrata 4. 709-6

KONCERTNE CITRE dobro ohranjene in moške galoše št. 40, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 710-6

MOŠKI PLAŠČ zimski, za večjo postavo (double), dva klobuka (siv in rjav Birbisso, št. 55, 56), vse v odlič. stanju zamenjam za protivrednost. Naslov v oglas. odd. Jutra. 705-6

KUH. OPRAVO novo prepleskano, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 714-6

RENESANČNI SALON in baročno jedilnico, s krasnimi rezbarijami prodam za ljubitelje edinstvena prilika! Interesenti naj javijo svoj naslov v ogl. odd. Jutra. 716-6

ŠKORNJE št. 43 boksaste, nove, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 718-6

Kupim

KNJIGE slov. in nemške, »Ljubljanski Zvon«, »Dom in Svet«, kupuje knjigarna Žužek. Pasaž nebotičnik J 436-7

PREPROGO dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Brez prekupčevalca«. 189-7

4 LEPE KOŽICE »Nerz« kupim. Ponudbe z navedbo naslova na ogl. oddelek Jutra pod »Nerz«. 495-7

ROČNI VOZIČEK na 4 kolesa, kupi »Kartopapir« palača Bata — III. nadstr. 564-7

TEKAČ kokosov ali iz drugega materiala 5—8 m dolg. kupim. Naslov v oglas. odd. Jutra. 563-7

KRZNENE PLAŠČE bele kožuščke, lisičje, dihurjeve kunje boe, dobro ohranjene in kože domačih živali kupuje Rot, krznarstvo. Mestni trg 3 401-7

STEKLENICE različnih vrst kupujemo. Dobro plačamo. Na vašo željo jih prevzamemo na domu B. Guštin, Vodnikov trg 2 J-318 N 7

GOJZERJE št. 42 dobro ohranjene kupim ali zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 664-7

SUPORT za lesno stružnico, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 764-7

ORAŽEM: »Zgodovina sred. veka« za VII. kupim. Dam 150 lir. Ponudbe na ogl. oddel. Jutra pod »Zgodovina«. 766-7

RADIO 4—6 cevni, novejši model, nov ali malo rabljen — takoj kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 744-7

PREDPEČICO kupim. Plačam dobro. Naslov v ogl. odd. Jutra. 754-7

ANGORA JOPICO kupim. Vošnjakova 10 — Štrukelj, črkoslikarstvo. 667-7

PSA mladega volčjaka ali dogo, kupim do petka. — Drogerija Florjančič, Sv. Petra cesta. 671-7

SANKE trisedežne ali drsalke — kupim ali zamenjam za protivrednost. Naslov v ogl. odd. Jutra. 679-7

ŽENSKO KOLO dobro ohranjeno, kupim. Cankarjevo nabrežje 15 681-7

V KOMISIJ. PRODAJO sprejemamo vsakovrstne boljše predmete: Parfumerija Venus, palača Bata. 645-7

OTROŠKE SANKE z naslonjalom, kupim — Vodovodna 1-II desno. 686-7

SMUČ. HLAČE takoj kupim oz. zamenjam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 691-7

BRIV. APARAT električni, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Raselet«. 693-7

NAHRBTNIK velik močen, kupim. — Naslov v ogl. odd. Jutra. 700-7

DRVA kupim ali zamenjam za protivrednost. Ponudbe na ogl. oddelek Jutra pod »Mestno«. 707-7

ELEKTRONKO znamke Philips 441-A ali Tungsram Dr. 105, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 711-7

SNEŽKE št. 26, bele, kupim ali zamenjam za rdeče št. 24 ali za protivrednost v blagu. Ponudbe na ogl. oddel. Jutra pod »Snežke«. 713-7

GOJZERJE nove ali dobro ohranjene št. 41—42, kupim za protivrednost. Pokopališka ul. 1-II. Moste. 717-7

V najem

SKLADIŠČE ali trgovski lokal, kjer koli v mestu, iščemo za čimprej. Naslov v ogl. odd. Jutra. 562-17

OBRATNE PROSTORE za fotografsko obrt — iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Foto Studio«. 758-17

FOTOGRAF. ATELJE vzamem v najem ali kupim. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Foto atelje«. 759-17

Posest

PARCELO najraje v okolici Mirja, Kolezije, Viča Rožne doline, kupim do 500.000 lir. Ponudbe na ogl. oddelek Jutra pod »Navedeni kraji«. 324-20

ZEMLJIŠČE uporabno za postavitev delavnic in skladišč, kupim do 700.000 lir po možnosti na severni strani Ljubljane. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vsaj 3000 kv. m«. 323-20

VEČJE ZEMLJIŠČE ali posamezne parcele kupim. Za iste nudim tudi v zamenjavo svojo dvodružinsko vilo s lepim vrtom v najlepši vilni četrti Ljubljane. Po nudbe na ogl. odd. Jutra pod »Prodaja ali nakup«. 321-20

VILO eno- ali dvodružinsko. Po okusu za vsako ceno kupim. Ponudbe na ogl. oddelek Jutra pod »Gotovine dovolj«. 320-20

PARCELO 3—5000 kv. m pod Trško goro pri Novem mestu, prodam. Prvovrstna zemlja, primerno za stavbišče. Informacije pri dr. Grossmannu. Gosposka 3 — Ljubljana. 521-20

ZEMLJIŠČE ki bi bilo pripravno v industrijske namene destilacije, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Največ do 4 milijone lir«. 318-20

HIŠO v Postojni do 800.000 lir ali v Ljubljani do Lir 1,100.000 vredno, kupim. Podrobne ponudbe po možnosti s sliko in načrtom je poslati na ogl. odd. Jutra pod »S prevzemom hipoteke prednost in višja cena«. 522-20

Stanovanje

STANOVANJE dvosobno, s kuhinjo kabinetom in kopalnico — plin — v Šiški, zamenjam z enakim stanovanjem v bližini centra. Ponudbe na ogl. oddel. Jutra pod »Lahko izvedljivo«. 712-21

Sobo odda

OPREMLJENO SOBO čisto lepo, brez perila ali pa tudi prazno, oddam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 747-23

Sobe išče

SOBO eno ali dve, opremljeni ali prazni, po možnosti s kuhinjo, iščeta novoporočenca. Najraje za Bežigradom ali v Šiški. Ponudbe na ogl. oddel. Jutra pod »Januar nujno«. 637-23

SOBO iščem ali grem kot sostanovalec. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačam do 300 lir«. 749-23a

KATERA GOSPA samostojna, bi vzela na stanovanje mater z otrokom in ki bi ga v času njene odsotnosti oskrbovala proti dobremu plačilu. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Usluga za uslugo«. 743-23a

OPREMLJENO SOBO iščem. Po možnosti v sredini mesta. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zlata«. 690-23a

Razno

PREVOZ blaga, s tovornim avtomobilom do 4 ton teže iz Ljubljane v Moline, Gorico ali Trst, izvršim. Dopise na ogl. odd. Jutra pod »Prihodnji teden«. 558-37

IZGUBILA SEM 4. t. m. od kavarne Evropa do Mestnega trga zlat prstan s svetlomodrim kamnom. Ker je drag družinski spomin, prosim najditelja, da ga proti dobri nagradi vrne v Medvedovo ulico 10 pritličje levo ali v ogl. odd. Jutra. 720-37

ŠOP KLJUČEV (4 kom.), sem našel 9. jan. 1945. Naslov v ogl. odd. Jutra. 731-37

MAJHEN PSIČEK črn, z belimi prsi in belimi nogami, se je izgubil. Sliši na ime Bobi. Kdor ga je našel, naj ga odda proti dobri nagradi na Dunajski c. 77-III. 739-37

IZGUBILA SEM v torek okoli Marijinega trga prot. Poljanski c. črn semiš pas. Pošten najditelj naj ga odda v ogl. odd. Jutra. 742-37

IZGUBIL SEM na glavni pošti rjavo usnjeno rokavico. Najditelj dobi nagrado. Štrukelj, črkoslikarstvo, Vošnjakova 10. 668-37

KROJI! Izdelujem vsekovrstne kroje. Poučujem krojno risanje. Knafelj, Grafika — nasproti kolodvora. 683-37

IZGUBIL SEM rokavico iz jelenove kože, moško desno, sivo, in sicer 5. t. m. na tramvaju ali od Šelenburgove do Figovca. Pošten najditelj naj jo proti nagradi odda pri blagajni kavarne Evropa. 699-37

IZGUBIL SEM senčnik za luč pri biciklju na poti od Rožne doline do Ježice. Najditelj naj ga odda proti nagradi v trgovini Vok, Tavčarjeva ul. 706-37

IZGUBIL SEM železniško knjižico za premog na ime Pavlič A. Najditelja prosim, naj jo odda naslovniku. 715-37

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije in posredovanja
»SERVIS BIRO«
Šelenburgova ul. 4, telefon št. 21-09

DELOVNI URAD V LJUBLJANI
išče za veliko podjetje
DVA GEOMETRA
Nastop takoj.
Prijave v Delovnem uradu v Ljubljani od 9.—12. ure dopoldne (namestitveni oddelek).
DELOVNI URAD

VELIKA IZBIRA NOVIH
SANK
ČERNE — železnina
Ljubljana, Celovška cesta 59

KINO MATICA Tel. 22-41
Krasna ljubezenska drama z divnimi naravnimi posnetki
VZNEMIRJENA SRCA
L. Koch, R. Prack, E. v. Klipstein
Predstave ob 16. in 18. uri

KINO UNION Telefon 22-21
Danes zadnjikrat
Priljubljeni pevec Johannes Heesters v sijajni komediji
PUSTOLOVŠČINA SE NADALJUJE
obenem z odličnimi komiki Theo Lingenom, Paulom Kempom in R. Romanowskym

KINO SLOGA Tel. 27-30
POLETJE, SONCE, DEKLÉ
Zabavna filmska komedija
Karin Hardt, Paul Klinger in drugi
Predstave ob 16. in 18. uri

✝

V starosti 88 let nam je umrla naša dobra mama, babica in prababica, gospa

ELIZA FANINGER

Pogreb drage pokojnice bo v petek ob 10. uri z Žal, kapele sv. Petra, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Maribor, Veliki Bečkerek, dne 10. januarja 1945.

Žalujoči otroci:
BRUNO, RIHARD, PINA in ERNEST

✝

Umrla je draga teta, gospa

VOLK MARIJA
roj. ŽITKO
vdova po zvaničniku drž. železnic

Pogreb bo v petek 12. t. m. ob ½9. uri dopoldne z Žal, kapele sv. Andreja, k Sv. Križu.

Ljubljana, 10. januarja 1945.

ŽALUJOČI OSTALI

Zahvala

Najprisrčnejše se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so ob nenadni izgubi našega očeta

Pate Ivana

z nami sočustvovali in ga v tako lepem številu spremili na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo čč. duhovščini, zastopstvu železniške direkcije, delavnice in kurilnice, zlasti pa Krakovčanom in Trnovčanom za izredno ljubeznivo pozornost. Srčna hvala za darovane vence.

Sveta maša zadušnica bo v soboto 13. t. m. ob 7. uri v trnovski cerkvi.

Ljubljana, Zagreb, 10. I. 1945.

Žalujoča rodbina PATETOVA

ZAHVALA

Vsem, ki ste z nami sočustvovali ob smrti našega ljubljenega ata, starega ata, brata in tasta, gospoda

Juvana Franca

naša najprisrčnejša zahvala. Posebno se zahvaljujemo čč. duhovščini, gg. zdravnikom, čč. sestram za požrtvovalno nego, darovalcem vencev in vsem tistim, ki so blagopokojnega v tako lepem številu spremili na njegovi poslednji poti k večnemu počitku.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v sredo 17. t. m. ob 7. uri v farni cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, 11. januarja 1945.

ŽALUJOČI OSTALI

Zahvala

Vsem, ki ste nam na kateri koli način izrazili sožalje ob izgubi našega ljubljenega moža, očeta, starega očeta, strica in tasta, gospoda

Cotiča Franca
zvaničnika drž. železnic
v pokoju

darovali vence in ga v tako lepem številu spremili na njegovi poslednji poti, izrekamo našo najprisrčnejšo zahvalo.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v torek 16. t. m. ob 8. uri v farni cerkvi v Trnovem.

Ljubljana, 10. januarja 1945.

ŽALUJOČI OSTALI

ZAHVALA

Vsem, ki so nam izrazili sožalje ob bridki izgubi

Janka Bleiweis - Trsteniškega
višjega magistratnega svetnika
v pokoju

se najtopleje zahvaljujemo.

Posebno se zahvaljujemo čč. duhovščini, vsem, ki so spremili blagega pokojnika na zadnji poti, darovali vence ali v njegov spomin darovali v dobrodelne namene.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v torek 16. t. m. ob ½9 uri v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, 10. januarja 1945.

Žalujoča rodbina:
BLEIWEIS - TRSTENIŠKA

SPORT

Kako balinajo na ledu

Nekaj o eni izmed sportnih iger in zabav, ki je pri nas še malo znana

Pri nas sneg in led nista tako doma — kar prav se nam zdi tako zdaj v teh časih, ko nam vojna tudi za pečjo in ob štedilniku nalaga marsikatero omejitev — da bi bili sporti v tem letnem času dosegli ono veliko udomačenost kakor vsaj nekateri poletni. Če to ne velja za smučarstvo, ki je v zadnjem desetletju pred sedanjo vojno zavzelo širok razmah in s svojim čarom in koristmi zajelo skoraj vse sloje prebivalstva, je treba o sportnih panogah, ki jih svet goji na ledni ploskvi, pri nas govoriti samo z največjo skromnostjo. Če ne mislimo na nekaj častnih izjem, ki so vsaj nekoliko globlje pogledali v učno snov iz umetnega drsanja, in se v naglici spomnimo onih nekaj drsalcev, ki so v zadnjih letih pred vojno začeli pridno in dovolj obetajoče vihteti svoje hokejske palice, moramo kar priznati, da smo pri nas s sporti na ledu odvisni od mnogih naključij, najbolj pa od muhastega vremena. Brž ko se navdušimo zanje, nam že jug prekriža vse račune in kmalu potem je spet konec ledu in veselja za vse leto dni. In tako gre pri nas dalje in dalje, sezono za sezono!

Balinanje na ledu je predvsem cenen sport, kajti za njegovo izvajanje ni treba nobenih dragih priprav. Za balinanje v skupinah je potrebno z železom okovano leseno tnalo — ploščica s premerom 25 do 27 cm in železen obroč, ki meri 2.5 cm v višino. Premer lesenega tnala z železom vred sme meriti največ 27 do 30 cm, tehtati pa največ 6 kg. »Balin« je lesena kocka s stranicami po 10 cm. (Načelo igre v skupinah je podobno kakor pri našem balinanju na suhem.) Tekmovališče meri 4×12 m.

V dvoboju skupin nastopita dve moštvi s 4 tekmovalci. Igra je razdeljena v sedem delov. Del je zaključen, če je vseh osem strelcev izvedlo po en lučaj. Po vsakem delu se izmeri položaj tnal naspproti »balinu«. Kdor je najbolj približal tnale balinu, je odnesel točko.

Pri posameznem balinanju pa odloča najvišje število krogov. Pri takem balinanju se začrtajo okrog »balina« krogi z rdečo barvo, podobno tarči. »Balin« leži na 15 cm dolgem križu. Potem se začrtajo krogi s premeri po 40, 60, 80 in 100 cm okoli križa, na katerem leži »balin«. Strelec pomeri in vrže tnalo petkrat proti »balinu«. Njegova naloga je, da poizkusi tnalo čimbolj približati »balinu«.

Dolgi zimski popoldnevi ob nedeljah in praznikih nudijo ob igri na ledu mnogo razvedrila za staro in mlado; prav zato so balinarji na ledu dobili mnogo navdušenih posnemovalcev.

G. Fürtmüller: 24

Kipec princese Amare

Roman

»Včeraj okrog desetih dopoldne je zapustil vašo trgovino velik, vitek, gladko obrit gospod s temnimi roženimi naočniki in sedel v višnjev sportni avtomobil, ki je čakal pred vhodom. Se ga spominjate, gospod Claudius?«

Draguljar se je pogladil po pleši.

»Trenutek, prosim — — včeraj okrog desetih dopoldne — — — kaj je bilo včeraj? Da, že vem! Tisti gospod je bil zelo visoke postave in je imel, če se ne motim, svetle črne lase?«

Urban je prikimal.

»Ste opazili na naočnikih kaj posebnega, gospod Claudius?«

Draguljar je pomislil.

»Če se prav spominjam, so bili na osem vogalov.«

»Vam je gospod bliže znan?«

Claudius je odkimal.

»Dragi gospod komisar,« je živahno vzkliknil, »k meni prihaja toliko ljudi — izključeno je, da bi jih vse poznal. Nekateri samo vprašujejo za cene, drugi spet si dado pokazati vse, od najpotrebnejšega prstana do najdražje biserne ogrlice, nato pa odidejo, ne da bi kaj kupili. To so seveda — hm, naši najljubši kupci.«

»Je tisti človek včeraj kaj kupil?«

»Da. Kupil je prekrasen obesek, ki sem ga šele pred nekaj dnevi dobil iz Hamburga od svojega dobavitelja draguljev.«

»Ste dali bankovce preveriti?« je z napeto pozornostjo vprašal Urban.

Claudius se je nasmehnil.

»Star praktik sem, gospod komisar. Kadar kak kupec, ki nisem o njegovi osebi iz mnogoletnega znanja kar najbolje poučen, odšteje večjo vsoto, je vselej že náred sluga, ki skoči v banko tamle na oni strani ulice in dá bankovce v pregled, ali so pravi. Ta čas, ko se lišp zavija, je sel zdavnaj spet tu.«

»Je bil ta človek včeraj prvič pri vas?«

»Ne,« je draguljar z vso določnostjo odvrnil. »Včeraj ni bil prvič pri meni. Že pred včerajšnjim je bil tu z neko damo.«

Heinz Urban je poskočil.

»Z neko damo je prišel? Ali mi lahko kar natančnejši opišite to damo?«

Draguljar se je zasmejal.

»Moja praksa dela, da imam za obraze jako dober spomin. Dama, ki je bila oblečena po najnovejši modi — — —«

»Kakšna je bila?« mu je segel Urban v besedo. »Mlada?«

»Da, bila je mlada žena. Imela je, kakor se mi je zdelo, jako drago obleko. Tudi drugače je bila zavzetno lepa prikazen: nadpovprečno velika in vitka. Temne lase je imela po modi razčesane.«

»Je bila nemara tujka?«

»Ne verjamem, govorila je gladko, zelo dobro nemščino, ki ni zvenela prav nič tuje.«

»Se vam je zdelo, da sta dobra prijatelja?«

»Govorila sta takisto, da nisem mogel po njunih besedah prav za prav ničesar sklepati.«

»Koliko je stal obesek?«

Claudius je povedal vsoto.

»Ste imeli vtis, da je gospod kupil dami obesek v dar?«

»Ne,« je draguljar s poudarkom odvrnil. »Gospod zanesljivo ni bil darovalec dragocenega lišpa. Imel sem občutek, da je dami samo za svetovalca. Najbrže ji je bilo mnogo do njegove sodbe, to je, želela je, da bi mu bila z njim všeč.«

»Zakaj nista vzela dragotine kar s seboj?«

»Dama je hotela, da ji prenaredim varnostni zaklop. In tako smo se dogovorili, da pride gospod drugo dopoldne po obesek.«

»Hm — —« je Urban zamišljeno dejal. »Kakega imena ali naslova vam seveda nista pustila?«

Claudius je vstal in polistal v poslovni knjigi, ki je ležala na kaminu.

»Ko je gospod včeraj dopoldne prišel, je povedal naslov. Evo ga, gospod komisar. Zapisal sem ga, nisem pa poizvedel, ali se navedbe res ujemajo.«

Urban si je zapisal naslov.

»Dama včeraj ni več prišla z njim?«

»Ne. Bila je pri meni samo enkrat in to, kakor sem že omenil, pred včerajšnjim. Gospod je prišel včeraj sam.«

Heinz Urban se je ozrl na uro in vstal.

»Hvala vam za trud, gospod Claudius. Dali ste mi jako zanimive podatke.«

»Rade volje, gospod komisar,« je draguljar vljudno odvrnil.

Kriminalist se je poslovil in ubral pot proti ulici, ki jo je bil neznanec navedel. Ko je povpraševal v naznačeni hiši, je zvedel, da je gospod, na katerega bi bil sodil sumljivčev opis, tu docela neznan; takisto da ne stanuje tu nobena dama, ki bi bila na oko približno taka, kakor jo je bil Friderik Claudius opisal.

Ozlovoljen je krenil Urban dalje.

»Prav za prav bi si bil lahko mislil, da je ta naslov samo krinka zaradi morebitnih poizvedb. Očitno pa z možem nekaj ni v redu, čeprav ne verjamem, da bi bil res tisti, za katerega ga Helbing ima. Vsekako sta lažni naslov in blazni pobeg z avtomobilom dokaz, da ima nekaj na vesti.«

Ker je bilo še prezgodaj, da bi obiskal tovariša v bolnišnici, je stopil v bližnjo gostilno in si naročil kosilo, ki ga je z majhnim tekom použil.

Mož s svetlimi črnimi lasmi mu je bil pokvaril dobro voljo.

Werner Helbing, ki mu je šlo danes nekoliko bolje, ga je z veliko nestrpnostjo pričakoval.

»Mislil sem že, Urban, da ste jo kar sami, brez mene, odkurili domov,« je pozdravil tovariša, ki je mnogo prekasno za njegovo živčno nestrpnost stopil v bolniško sobo.

»Ne, tega ne bi bil storil, Helbing, kaj pa mislite o meni?« je Urban očitajoče odvrnil. »Kako je z vami? Že bolje, kaj? Na pogled se imate kar zadovoljivo.«

»Upam, da se čez tri, štiri dni lahko odpeljem,« je odvrnil Helbing, ki mu misel na delo ni dala miru. »Doktor Seydlitz in profesor se sicer ne soglašata povsem, a jaz ne morem dalj ostati. Vem, kako žilava je moja narav.«

»Da,« se je Urban zasmejal, »to je v resnici. Gromska strela, kako trdo glavo imate! Če pomislim na Lechnerjev slučaj — —«

»Ta bi mi bil skoraj pokvaril lobanjo,« je rekel Helbing in se takisto zasmejal. »Bančni ropar Karel Lechner mi je hotel pri aretaciji za vsako ceno odnesti pete — nu, uspelo mu ni, toda udarec, ki mi ga je zadal, bi me bil skoraj poslal na oni svet.« Helbing se je vzravnal, kar je šlo danes že brez velikega napora. »Poročajte, Urban — — kaj ste danes dognali? Pri Claudiusu ste, upam, bili?«

Schriftleiter — Urejuje: Milan Zadnek — Für das Konsortium »Jutro« als Verlag — Za konzorcij »Jutra« kot izdajatelja: Stanko Virant — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle — Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnarja: Fran Jeran — Für den Inseratenteil verantwortlich — Za inseratni oddelek odgovarja: Ljubomir Volčič